

Platform
Voorzitters
Examencommissie HR

Onderzoeksrapport

Onderzoek Jaarverslagen
Examencommissies
2020-2021

Samenvatting en analyse

Instituut

Platform Voorzitters
Examencommissies

Naam auteur(s)

Eefje van Herwijnen (voorzitter)
Julia Noordegraaf (vicevoorzitter)

*Datum
Status*

24-05-2022
Versie 006 (vastgesteld ter PVE
bijeenkomst d.d. 24 mei 2022)

Onderzoekers

Naam	Functie
Eefje van Herwijnen	Voorzitter PVE
Julia Noordegraaf	Vicevoorzitter PVE

DEFINITIEF

Versiebeheer

Versie	Bespreken/vaststellen	wanneer
001	bespreken	26 januari 2022
002	bespreken/tegenlezen voorzitters	28 april 2022
003	Input voorzitters verwerken	13 mei 2022
004	Concept finaliseren	17 mei 2022
005	Definitieve concept t.b.v. PVE- bijeenkomst van 24 mei 2022	18 mei 2022
006	Rapport vaststellen ter PVE-bijeenkomst van 24 mei.	24 mei 2022

Inhoudsopgave

1.	Opdracht	6
1.1	Werkwijze	6
1.2	Doelstelling	7
1.3	De kernthema's	7
1.4	Afstemming	8
2.	Algemeen	9
2.1	Inleiding	9
2.2	Reflectie borging door examen- en toetscommissies in (verlengde) corona studiejaar	10
3	Borgen van kwaliteit van tentamens	12
3.1	Verrichte activiteiten examencommissies om kwaliteit van toetsen te borgen	12
3.2	Verrichte activiteiten rond het thema "zorgen en borgen"	19
3.3	Oordeel examencommissies over activiteiten van de toetscommissies	22
4.	Onderzoek naar gerealiseerde leerresultaten mede i.v.m. de externe validering	26
4.1	Relevante achtergronden en aspecten van gerealiseerde leerresultaten	26
4.2	Werkwijze examencommissies bij het borgen van gerealiseerde leerresultaten	26
4.3	Verantwoording van de borging van de kwaliteit van examens in de jaarverslagen van de examencommissies	30
4.4	Betrokkenheid van externen bij de beoordeling van de beoogde leerresultaten	32
5.	Richtlijnen en aanwijzingen om uitslagen van tentamens vast te stellen	37
5.1	Afgegeven richtlijnen en aanwijzingen	37
5.2	Uitkomsten/bevindingen bij de toepassing van die richtlijnen	39
5.3	Trends en/of aandachtspunten	40
6.	Fraude (met name online toetsing)	42
6.1	Fraude en preventiemaatregelen	42
6.2	Sancties en sanctiebeleid	43
7	Analyse kwantitatieve gegevens	45
8	Conclusie en aanbevelingen	48
8.1	Borgen van kwaliteit van tentamens	48
8.1.1	Verrichte activiteiten examencommissies om kwaliteit van toetsen te borgen	48
8.1.2	Verrichte activiteiten rond het thema "zorgen en borgen"	48
8.1.3	Oordeel van de examencommissies over de activiteiten van de toetscommissies	49
8.2	Onderzoek naar gerealiseerde leerresultaten mede i.v.m. de externe validering	49
8.2.1	Werkwijze examencommissie bij het borgen van gerealiseerde leerresultaten	49
8.2.2	Verantwoording van de borging van de kwaliteit van examens in de jaarverslagen van de examencommissies	49
8.2.3	Betrokkenheid van externen bij de beoordeling van de beoogde leerresultaten	50
8.3	Richtlijnen en aanwijzingen om uitslagen van tentamens vast te stellen	50
8.3.1	Afgegeven richtlijnen en aanwijzingen	50
8.3.2	Uitkomsten/bevindingen bij de toepassing van die richtlijnen	50
8.3.3	Trends en aandachtspunten	51
8.4	Fraude (met name online toetsing)	51
8.4.1	Fraude en preventiemaatregelen	51
8.4.2	Sancties en sanctiebeleid	52
8.5	Analyse kwantitatieve gegevens	52
9	BIJLAGEN:	53
	Statusoverzicht aanbevelingen	53

1. Opdracht

Op grond van artikel 7.12b lid 5 van de WHW stelt iedere examencommissie (hierna 'EC') jaarlijks een verslag op van haar werkzaamheden.

De afgelopen jaren was het uitvoeren van een onderzoek naar de jaarverslagen van individuele EC's een vast onderdeel van het werkprogramma van de compliance officer. Vanwege de formele erkenning van het Platform Voorzitters Examencommissies (hierna 'PVE') door het College van Bestuur met ingang van 1 januari 2021 heeft de compliance officer deze taak aan het PVE overgedragen, dat op haar beurt deze taak heeft gemandateerd aan het DB (= Dagelijks bestuur: voorzitter en vicevoorzitter PVE).¹ De EC's hebben de opgestelde jaarverslagen 2020-2021 dan ook aan het DB-PVE doen toekomen, na een vruchtbare kalibratie in oktober 2021 en feedback van een externe lezer.

Het DB-PVE heeft voor het eerst in zijn geheel dit verslag opgesteld, aangezien zowel de voorzitter als de vicevoorzitter zelf geen zitting meer hebben als respectievelijke voorzitter en vicevoorzitter in een EC, waardoor zij zich thans voldoende onafhankelijk voelen om ook hoofdstuk 3 en 4 op te stellen.

Dit onderzoeksrapport jaarverslagen staat los van het jaarverslag van het PVE dat na het studiejaar 2020-2021 wordt opgesteld. Daarin wordt ingegaan op het ontstaan en de ontwikkeling van het Platform, alsmede verslag van de behaalde resultaten bij het uitvoeren van haar geplande taken in dat jaar.

Binnen Hogeschool Rotterdam waren in het studiejaar 2020-2021 twaalf EC's actief (waarbij de EC van instituut HRBS nog bestaat uit twee examenkamers, die ieder hun eigen jaarverslag opstelden).

1.1 Werkwijze

Met dit onderzoek naar de jaarverslagen 2020-2021 wordt voornamelijk aan de hand van een aantal kernthema's beoordeeld of de jaarverslagen voldoende inzicht geven in de wijze waarop aan de wettelijk toegekende taken en bevoegdheden invulling is gegeven en met name hoe uitvoering is of wordt gegeven aan de aanbevelingen van de compliance officer in het onderzoeksrapport Jaarverslagen Examencommissies 2018-2019² en eerder en het onderzoeksrapport van het DB-PVE 2019-2020. Tenslotte worden er nieuwe aanbevelingen aan het College van Bestuur gedaan.

Bij het schrijven van het jaarverslag hebben de examencommissies, evenals vorige jaren, gebruik gemaakt van een format. De kwantitatieve gegevens zijn daarbij dit verslagjaar deels buiten het format opgenomen om de leesbaarheid te vergroten (maar zijn wel meegenomen in de analyse van dit onderzoek). Er zijn geen aparte bijlagen meer.

Het (beperkt) herziene format is voor de zomervakantie 2021 door de voorzitter PVE ter beschikking gesteld aan alle voorzitters van de EC's. De inleverdatum van de jaarverslagen was gesteld op 24 december 2021.

De concept-jaarverslagen 2020-2021 zijn tijdens een speciaal daarvoor bestemde bijeenkomst binnen het PVE gekalibreerd, waarna ze door een extern deskundige (Johan Sevenhuijsen, voormalig directeur CcS) zijn gelezen en per jaarverslag van commentaar voorzien. Deze feedback hebben de EC's tenslotte in hun concept-jaarverslagen kunnen verwerken.

¹ AMC-RAP-1-20200615-HEN-LEIJ-Rapport Onderzoek Jaarverslagen Examencommissies 2018-2019: "Laat het PVE zelf deze samenvatting & analyse naar aanleiding van de jaarverslagen examencommissies opstellen", blz.47, aanbeveling 1.

² AMC-RAP-1-20200615-HEN-LEIJ-Rapport Onderzoek Jaarverslagen Examencommissies 2018-2019.

De onderzoekers hebben tijdens het uitvoeren van het onderzoek minimaal eenmaal in de week overleg gevoerd. De onderzoeksbevindingen zijn in gezamenlijkheid gewogen en beoordeeld. Ook de conclusies en aanbevelingen zijn in gezamenlijkheid tot stand gekomen. De aangeleverde kwantitatieve gegevens worden met toelichting in het onderzoeksrapport opgenomen en zijn op te vragen bij het PVE.³

1.2 Doelstelling

Het doel van dit onderzoeksrapport is om inzicht te geven in de kwaliteit van verslaglegging door de individuele EC's van de uitgevoerde wettelijke taken en bevoegdheden. Er dient hierbij een duidelijk, inhoudelijk beeld te ontstaan van de wijze waarop een EC haar borgingstaken individueel, maar ook gezamenlijk heeft uitgevoerd. Tevens heeft dit onderzoek tot doel belangrijke trends en ontwikkelingen – door samenvatting en analyse – op het niveau van de hogeschool als geheel bloot te leggen teneinde hiervan te kunnen leren en verder te kunnen ontwikkelen.

In de jaarverslagen 2020-2021 dient expliciet met inhoudelijke onderbouwing te worden aangegeven hoe de kwaliteit van tentamens en examens (afstudeerkwaliteit) wordt geborgd. Het gaat daarbij niet enkel om het procedureel ingaan op de uitvoering van activiteiten en borgingstaken van de EC. Het is vooral van belang dat EC's een inhoudelijk oordeel geven over de kwaliteit van toetsing en het eindwerk, inclusief de daarbij behorende (inhoudelijke) bevindingen en adviezen aan het opleidingsmanagement (hierna 'OM').

1.3 De kernthema's

Er zijn ook dit jaar 'kernthema's' gekozen waarop in de analyse en samenvatting van de jaarverslagen 2020-2021 is ingezoomd. De kernthema's bewegen zich op vier vlakken, te weten '*Borgen van de kwaliteit van tentamens*', '*Onderzoek naar gerealiseerde leerresultaten mede in verband met de externe validering*', '*Richtlijnen & aanwijzingen examinatoren om uitslagen van tentamens vast te stellen*' en '*Fraude en beroepszaken (met name online toetsing)*'.

Per hoofdstuk worden deze thema's uitgewerkt:

Kernthema 1: Borgen van de kwaliteit van tentamens

- Verrichte activiteiten examencommissie om de kwaliteit van toetsen te borgen
- Verrichte activiteiten rond het thema "zorgen en borgen"
- Oordeel examencommissies over activiteiten van de toetscommissies

Kernthema 2: Onderzoek naar gerealiseerde leerresultaten mede in verband met de externe validering

- Relevante achtergronden en aspecten van gerealiseerde leerresultaten
- Werkwijze examencommissies bij het borgen van gerealiseerde leerresultaten
- Verantwoording van de borging van de kwaliteit van examens in de jaarverslagen van de examencommissies
- Betrokkenheid van externen bij de beoordeling van de beoogde leerresultaten

Kernthema 3: R&A examinatoren om uitslagen van tentamens vast te stellen

- Afgegeven richtlijnen en aanwijzingen
- Uitkomsten/bevindingen bij de toepassing van die richtlijnen

---

³ Zie voor de kwantitatieve gegevens de [Factsheet Examencommissies](#)

- Trends en/of aandachtspunten

Kernthema 4: Fraude en beroepszaken (met name online toetsing)

- Fraude en preventiemaatregelen
- Welke sancties en sanctiebeleid

Overigens zijn de EC's verzocht bij het opstellen van de jaarverslagen 2020-2021 opnieuw rekening te houden met het hanteren van een begrijpelijke schrijfstijl, passend voor (openbare) publicatie en zelfstandige leesbaarheid. De ontvangen jaarverslagen 2020-2021 zijn door de onderzoekers afzonderlijk bestudeerd. De bevindingen van de onderzoekers zijn vastgelegd. Naast deze bevindingen zijn ook de jaarverslagen en kwantitatieve gegevens vastgelegd.

Ten aanzien van de vier kernthema's zijn de jaarverslagen geanalyseerd, rekening houdend met geldende wetgeving (WHW) en duiding in relevante publicaties. Voor zover deze duiding heeft plaatsgevonden, wordt in dit onderzoeksrapport de bronvermelding van de betreffende publicaties aangegeven.

1.4 Afstemming

Voor de start van het onderzoek is de overeengekomen onderzoeksopdracht besproken in het PVE. De hoofdstukken 3 en 4 uit het conceptrapport zijn eerder aan de voorzitters van de EC's voorgelegd om hen in staat te stellen mogelijke feitelijke onjuistheden aan te geven. Het volledige conceptrapport is in de tweede week van mei 2022 voorgelegd aan de voorzitters. De compliance officer zal het definitieve onderzoeksrapport als onderdeel van zijn werkplan 2022 in Q3 vanuit zijn 2e lijnspositie beoordelen. Hij heeft derhalve geen inhoudelijke bemoeienis gehad met de totstandkoming van dit onderzoeksrapport.

De definitieve versie van het onderzoeksrapport Jaarverslagen Examencommissies 2020-2021 – inclusief de daarbij behorende conclusies en aanbevelingen – zal aan het College van Bestuur worden aangeboden. Na de behandeling van het onderzoeksrapport in de vergadering van het College van Bestuur zullen de voorzitters van de EC's en de instituutsdirecteuren door het College van Bestuur worden geïnformeerd over het onderzoeksrapport en over de eventueel noodzakelijke bijsturing naar aanleiding van de (overgenomen) aanbevelingen.

Het onderzoeksteam bestaat uit Eefje van Herwijnen (voorzitter PVE) en Julia Noordegraaf (vicevoorzitter PVE).

2. Algemeen

2.1 Inleiding

De EC's hebben zich wederom de afgelopen jaren in het PVE zichtbaar ingespannen om hun functioneren verder te professionaliseren. Aan de hand van aanbevelingen die voortkwamen uit de eerdere onderzoeksrapporten en door de inzet van het PVE en de toekenning van haar formele status is de voortgang van de professionalisering goed merkbaar. De kennisdeling van werkwijzen, borgingsactiviteiten, dilemma's, deskundigheid, mandaten, onderscheid zorg- en borgtaken en andere diverse kwesties blijft van essentieel belang.

Naast de aanhoudende belangrijke doelstelling dat de jaarverslagen zelfstandig leesbaar zouden moeten zijn, is er ook meer aandacht gegeven aan opvolging van aanbevelingen en het functioneren van de PDCA-cycli van de EC's in relatie tot het opleidingsmanagement en de P&C-cyclus met de toetscommissie (hierna 'TC'). Alle jaarverslagen zijn zelfstandig te lezen en bovendien informatief en er is een verbetering merkbaar in het verantwoorden van de PDCA-cycli vanuit de EC's. In relatie tot het opleidingsmanagement is ook steeds concreter wat de vervolgstappen zijn, hoewel hierin een nadere verduidelijking gewenst zou zijn. Kwaliteitsborging van het onderwijs gebeurt in de hele organisatie en is een gedeelde taak, namelijk tussen de opleiding en EC. De opleiding richt het onderwijsprogramma in en de EC borgt. Het aantoonbaar maken van deze waarborgen en dat ze functioneren is een inspanningsplicht vanuit zowel de opleiding alsook de EC. Nauwe samenwerking met het onderwijsmanagement, diverse relevante commissies aangaande kwaliteit opleidingsprogramma, toetsing, toetsbeleid en toetsorganisatie en transparantie hiervan is van belang.

Concrete omschrijving van de borgingsactiviteiten inzake tentamens en realisering van de leerresultaten gebeurt voornamelijk in hoofdstuk 3 en 4. In tegenstelling tot vorig jaar, heeft het DB-PVE dit jaar ook hoofdstuk 3 en 4 van dit onderzoeksrapport voor haar rekening genomen. De onderzoekers hebben als leidraad de aanbevelingen van vorig jaar genomen en onderzocht wat de stand van zaken is op die thema's. Sommige aanbevelingen zijn vrijwel geheel opgevolgd en andere aanbevelingen blijven van belang, zoals het functioneren van de PDCA-cycli van de EC's in relatie tot het opleidingsmanagement en de P&C-cyclus met de toetscommissies. En ook het vraagstuk 'borgen of zorgen' is nog steeds actueel. De jaarverslagen waren dit jaar in het algemeen wederom rijk aan informatie. Er is voor gekozen in dit onderzoeksverslag veel van die informatie zichtbaar te maken in compacte tabel-overzichten, zodat alle betrokkenen op een efficiënte manier kennis kunnen nemen van elkaars werkwijzen en daar hun voordeel mee kunnen blijven doen. Alle aanbevelingen zijn te vinden in hoofdstuk 8.

2.2 Reflectie borging door examen- en toetscommissies in (verlengde) corona studiejaar

De onderzoekers waren zich er bij het uitvoeren van deze analyse van bewust dat 2020-2021 nogmaals een bijzonder verslagjaar is. De coronacrisis duurde onverminderd voort. Docenten, medewerkers en managers hebben wederom veel flexibiliteit en creativiteit moeten opbrengen om het onderwijs zo goed mogelijk doorgang te laten vinden. Ook studenten zijn daardoor hard geraakt. Zij hebben hun studie én leven drastisch zien veranderen. Zij plukken daar de wrange vruchten van. Het decanaat HR doet haar best om studenten zoveel mogelijk bij te staan.

Toch waren er ook positieve ontwikkelingen. De grote druk waaronder toets- en examencommissies door de lock down in het vorige verslagjaar kwamen te staan, lijkt in dit verslagjaar, ondanks de voortdurende coronacrisis, ietwat verlicht. Een van de oorzaken daarvan is dat veel *aangepaste* toetsvormen in hun “coronavorm” tijdig gepubliceerd zijn in de curriculumschema’s in de Hogeschoolgids 2020-2021 (OER). De basis van het toetsbeleid ligt namelijk in de OER. Daar moet o.a. worden bepaald of tentamens mondeling, schriftelijk of op andere wijze worden afgelegd. Het PVE heeft de coronacrisis en de maatregelen die in dat kader genomen zijn, in overleg met het instellingsbestuur, aangemerkt als “bijzondere gevallen” in de zin van art. 7.13 lid 2 onder I WHW. De EC’s werd verzocht om ad hoc afwijkingen van de OER op het gebied van de toetsing toe te staan. Dit betekent dat de toets(vorm)wijziging, vóór afneming, voorgelegd wordt aan de EC’s ter accordering. Het akkoord berust op screening, waarbij veelvuldig gebruik gemaakt werd van de expertise van de toetscommissies, v.w.b. de handhaving van het vereiste niveau, fraudebestendigheid en privacy gevoeligheid.

In de laatste versie van de Handreiking Examencommissies 2021⁴ van de Vereniging Hogescholen wordt duidelijk gemaakt dat de werkwijze van de EC’s inzake aanpassing van toetsvormen achteraf niet gezien dient te worden als ‘een bijzonder geval’ in de zin van art. 7.13 lid 2 onder I WHW. De wetgever heeft met “bijzondere gevallen” in de eerste plaats “individuele bijzondere gevallen” bedoeld. Dat volgt uit de systematiek van de wet, waarbij het instellingsbestuur de OER vaststelt (inclusief de wijze van examinering) voor alle studenten. Als sprake is van aanpassing van de toetsing die geldt voor *alle* studenten, hoort die aanpassing door middel van een addendum in de OER te worden opgenomen. Dit is een taak van het management. De EC hoeft daar dus, achteraf gezien, geen toestemming voor te geven. De destijds gemaakte keuze om tijdens de coronacrisis de maatregelen die in dat kader genomen zijn aan te merken als “bijzondere gevallen” is niet onlogisch. Wegens urgentie om het dagelijks functioneren van het onderwijs voor te kunnen zetten, is een aangepaste vorm van onderwijs ingezet o.b.v. de hardheidsclausule. Overleg tussen alle betrokkenen heeft plaatsgevonden. Nu echter de Handreiking Examencommissies van maart 2021 (VH) en het Servicedocument HO van 25 augustus jl. (OCW)⁵ iets anders voorschrijven, heeft het PVE afgesproken om in voorkomende gevallen de strikte interpretatie van de WHW te hanteren. Ondanks deze publicatie door VH heeft een aantal EC’s de ingezette “toestemmingsprocedure voor aangepaste toetsvormen” als advies in het proces van accordering voortgezet. Zij namen daarbij “het zekere voor het onzekere”. Er is samen heel hard gewerkt om de kwaliteit van tentamens en examens zo goed mogelijk te borgen.

Door nauw overleg met het CCMT (crisisteam) en College van Bestuur werden de EC’s via het PVE snel op de hoogte gebracht en kon er prioritering worden gegeven aan de nodige wettelijke taken. Met name ook borging van de *digitale* toetsomstandigheden is onder de loep genomen en actualisering van de OER bepalingen hierover. Toch gaven al deze activiteiten onvoldoende zekerheid van de

⁴ Vereniging Hogescholen, [Handreiking examencommissies - editie 2021 - webversie.pdf](#) ([vereniginghogescholen.nl](#)).

⁵ [Servicedocument Hoger Onderwijs versie 14, 11 april 2022 - aanpak coronavirus COVID-19 | Publicatie | Rijksoverheid.nl](#).

effecten op het niveau en het diploma op de lange termijn. Om tijdig rekening te houden met de mogelijkheid dat de kwaliteitsnorm wellicht toch niet in alle opzichten gehaald kan worden, werd daarom het voorstel gedaan aan Juridische Zaken om als extra uitzonderlijk kwaliteitsinstrument de wettelijke bevoegdheid van de EC's als aanvullende garantie te concretiseren in de OER (o.g.v. art 7.10 lid 2 WHW). De OER is hierop aangepast. Er kan, bij twijfel, een door de EC zelf te verrichten onderzoek ingezet worden ter beoordeling van het gerealiseerde eindniveau.

DEEFTIET

3 Borgen van kwaliteit van tentamens

3.1 Verrichte activiteiten examencommissies om kwaliteit van toetsen te borgen

a. Het mandaat aan de toetscommissie

De wettelijke taak van EC's om de kwaliteit van de tentamens en examens te borgen mag geheel of gedeeltelijk aan een TC gemandateerd worden. Door alle EC's binnen HR wordt gebruik gemaakt van een zodanig mandaat. Het PVE heeft, naar aanleiding van aanbeveling 1 en 2 uit het voorgaande onderzoeksrapport 2019-2020, het mandaat voor volgend verslagjaar (2021-2022) aangepast. Het schriftelijk mandaat met bijbehorende P(lan)&C(ontrol)-cyclus, waarvan in het verslagjaar gebruik is gemaakt, is een verplichte bijlage bij het jaarverslag.

Aanbeveling 1 uit het Onderzoeksrapport 2019-2020: *“Let erop dat bij het mandateren van taken aan de toetscommissies in het mandaat bewust wordt gekozen voor de frase ‘het beoordelen van de kwaliteit van tentamens en examens’, of ‘het beoordelen van de kwaliteit van tentamens’.”*

Aanbeveling 2 uit het Onderzoeksrapport 2019-2020: *“De P&C-cyclus regelt de communicatie tussen examen- en toetscommissies, denk aan overleggen, op te stellen rapportages en de bespreking daarvan. Maak een handzaam format voor het invullen van deze P&C-cyclus en voeg deze bij het mandaat.”*

Beide aanbevelingen zijn voor de zomer van 2021 besproken en intentie is om in september 2021 een handzaam format voor het invullen van de P&C-cyclus onder de voorzitters te verspreiden. Het jaarverslag mag dan nog *slechts twee ‘bijlagen’* bevatten: het (de) mand(a)at(en) en een P&C-cyclus. De belangrijkste kwantitatieve gegevens zijn verwerkt in de daarvoor bestemde hoofdstukken. Er is één Factsheet (excelbestand) waarin de gegevens van alle examencommissies HR van de afgelopen 4 studie jaren zijn ingevuld. Deze factsheet wordt op de PVE Teamsomgeving beheerd en bijgehouden door de voorzitters. De jaarverslagen leggen voldoende helder uit wat de kwantitatieve gegevens betekenen. In tabel 1 is te zien of conform de afspraken is gewerkt.

Examencommissie	Aantal bijlagen	Mandaat conform format/ borging tentamens of ook examens?	P&C-cyclus, jaarplanning, tijdschema of werkplan	Kwantitatieve gegevens opgenomen in de daarvoor bestemde hoofdstukken
CMI	2	Ja/borging tentamens- én examens (NB. tc's borgen géén eindniveau)	P&C-cyclus, tijdschema	ja
HRBS Commerce	2	Ja/uitsluitend borging tentamens (borging examens/eindwerken blijft bij EC)	P&C-cyclus	ja
EAS	3	Ja/borging van kwaliteit van toetsing	Geen aparte P&C-cyclus (is wel enigszins verwoord bij onderdeel “werkwijze” in mandaat)	Ja
HRBS FinMan	2	Ja/borging van tentamens en examens	P&C-cyclus	Ja, eveneens in een bijlage
IGO	1	ja, (ba/ma)/borging van tentamens en examens	zonder P&C-cyclus	ja
ISO	2	ja, ba/ma) borging van tentamens en examens	zonder P&C-cyclus	ja

IVG	2	ja, (ba/ma)/borging van tentamens en examens	zonder P&C-cyclus	ja
IVL	2	ja, (ba/ma)/ borging tentamens en examens	jaarkalender zonder P&C-cyclus	ja
RAC	2	Ja/borging van tentamens en examens	jaarplan incl. toetskalender P&C-cyclus	ja
RBS	1	ja (ba/ma)/borging van tentamens en examens	zonder P&C-cyclus; er is sprake van een beleids- en jaarwerkplan. Niet toegevoegd in hfdstk 18	ja
RMI	1	Ja/borging tentamens en examens De Examencommissie RMI mandateert de toetscommissie RMI de volgende taak uit te voeren: Het beoordelen van de kwaliteit van alle toetsen over de vier leerjaren met uitzondering van toetsen waar einkwalificaties worden beoordeeld;	zonder plan van aanpak en P&C-cyclus	ja
WdKA	2	Ja/borging van tentamens en examens De Examencommissie voert zelf de borgingstaak van het eindniveau uit.	Jaarplan zonder P&C-cyclus (komt wel).	ja
CTO	1	ja, er is een mandaat voor "evalueren toelatingsexamens"	zonder P&C-cyclus	n.v.t. ⁶

Tabel 1 Overzicht aantal bijlagen 20/21 en welke bijlagen

Samenvattend

Alle EC's hebben hun TC's gemandateerd en de mandaten als bijlagen aan het jaarverslag toegevoegd. Deze zijn wat het mandaat zelf betreft volgens het format uitgewerkt. Veruit de meeste EC's hebben, volgens hun mandaat, het borgen van het eindniveau (examens) eveneens gemandateerd aan de TC. Bij enkele EC's blijkt echter uit het desbetreffende hoofdstuk (4) dat deze taak toch uitsluitend bij de EC zelf ligt. Bij veel jaarverslagen ontbreekt de P&C-cyclus nog, Het gaat in deze cyclus om de wijze waarop examen- en toetscommissies met elkaar samenwerken. Sommige hanteren een jaarplanner/jaarkalender of jaarplan. Dat kan (en mag) een eigen keuze zijn, mits deze duidelijk blijk geven van periodieke overleggen tussen beide commissies.

b. P&C-cyclus Examencommissie - Toetscommissie: reflectie op de uitvoering.

Aanbeveling 3 uit het Onderzoeksrapport 2019-2020: *Stel gezamenlijk een concrete activiteitenplanning voor de toetscommissie(s) op. De examencommissies moeten de voortgang van de uitvoering van de activiteitenplanning actief, kort cyclisch monitoren. Neem deze monitormomenten op in de P&C-cyclus.*

Aanbeveling 4 uit het Onderzoeksrapport 2019-2020: *Neem in het Jaarverslag Examencommissies een paragraaf op waarin gereflecteerd wordt op de uitvoering van de P&C-cyclus en zo nodig verbeteracties om het proces beter te laten lopen.*

De activiteiten die de TC in opdracht van de EC uit zal voeren zijn als het goed geregeld is, weergegeven in een activiteitenplanning. De EC moet er regelmatig op toezien dat de TC deze activiteitenplanning correct en geheel uitvoert. Alleen dan kan de EC garanderen dat zij zèlf haar wettelijke borgende taak heeft kunnen uitvoeren. Basisvoorwaarde hiervoor is dat er sprake is

⁶ Het format van de examencommissies is op dit punt niet toegesneden op het CTO.

van een goede communicatie tussen examen- en toetscommissie. Deze moet stevig verankerd zijn in een heldere en regelmatige structuur: de P&C-cyclus. In deze cyclus is concreet vastgelegd wanneer er overleg is tussen de EC en TC(s), wat er op de agenda staat en welke documenten de TC daarvoor moet opleveren. Deze uitgewerkte P&C-cyclus maakt deel uit van het mandaat. De in het format mandaat aangeleverde voorbeeldtekst wordt in het jaarverslag soms één op één overgenomen, terwijl uit de lopende tekst in hoofdstuk 3 blijkt dat er *andere afspraken* omtrent periodieke overleggen en/of daarbij horende documentatie zijn gemaakt. In het format jaarverslag is, n.a.v. aanbeveling 4 (2019-2020), een aparte paragraaf (3.2.) opgenomen waarin gereflecteerd dient te worden op de uitvoering van de P&C-cyclus. Aangegeven dient hier te worden hoe de gemandateerde taken aan de TC zijn vertaald naar een concrete activiteitenplanning voor de TC(s); welke activiteiten op de planning van de TC stonden; welke zijn uitgevoerd en welke niet met de reden daarvan. Hoe de afspraken over de planning, monitoring en afstemming tussen de TC en EC eruit zagen; hoe vaak er tussen de EC en TC(s) overleg plaatsgevonden heeft om de voortgang van uitvoering van de activiteitenplanning te monitoren en of er vanuit de EC-bijsturingsacties richting de TC's zijn ondernomen.

Om de binding en koppeling tussen de EC en de TC te verstevigen kiest een aantal EC's er op basis van een eerdere aanbeveling (onderzoeksrapport jaarverslagen 2018-2019) voor de voorzitter van de TC ook als lid van de EC te benoemen (*linking pin*). Hiermee is er een directe communicatielijn tussen de EC en TC, waardoor er - indien nodig - sneller kan worden aan- of bijgestuurd op uitvoering van de afgesproken activiteitenplanning. Bovendien heeft het lid van de TC inhoudelijke expertise van de opleiding wat de borgende functie van de EC versterkt.

Op basis van de tekst van de jaarverslagen en de mandaten zijn in onderstaande tabel voor zover mogelijk de vormen van communicatie (zowel schriftelijk als mondeling) tussen EC en TC in kaart gebracht.

Examencommissie	Linking pin	Aantal (gezamenlijke) bijeenkomsten EC en TC	Documenten TC naar EC
CMI	ja	EC met iedere TC n.a.v. kwartaaloverzichten	Plan van aanpak, vierjarig Planning voor een jaar Kwartaaloverzicht over planning, uitvoering, bevindingen en bijsturing Jaarverslag
HRBS Commerce	ja	P&C-cyclus voor overlegstructuur EC en TC TC plant ieder kwartaal afstemmingmoment met EC over planning, uitvoering, bevindingen en bijsturing	Planning, kwartaalverslag
EAS	Ja, in één van de acht TC's (ATE)	Jaarlijks borgingscheckgesprek met iedere toetscommissie? Of ook met management? Periodiek (tenminste twee keer per jaar) overleg met TC Tweejaarlijks overleg met alle TC-voorzitters.	Planning, een- en vierjarig Periodiek- en jaarverslag
HRBS FinMan	ja	EC plant ieder kwartaal een afstemmingmoment met TC.	Plan van aanpak, jaarplanning te screenen toetsen, managementrapportage per kwartaal incl. overzicht per opleiding van gescreende cursussen met uitkomsten.
IGO		Periodiek overleg EC en TC IGO (ba) --> 3 a 4x 1 x per semester overleg EC en TC (ma)-->2x	Toetsjaarplan per TC Kwartaalverslagen ⁷ en jaarverslag (ba).

⁷ De kwartaalverslagen gaan ook naar de onderwijsmanagers.

		Veel informele overlegmomenten tussendoor. Een aantal gezamenlijke bijeenkomsten EC en TC's voor kennisuitwisseling (lage opkomst)	Verlag kalibratiesessies en jaarverslag (ma).
ISO		Vijfmaal overleg plus informeel overleg tussendoor TC SW. Tweemaal met TC MBk en MPED	Planning, een- en vierjarig Kwartaalverslag TC SW Semesterverslagen MBk en MPed Jaarverslagen TC's
IVG		De toetscommissie rapporteert haar bevindingen (en aanbevelingen) eenmaal per half jaar aan de examencommissie waarbij de (jaar)planning de leidraad is. Lid examencommissie heeft tenminste eenmaal per half jaar overleg met TC; sommige TC's overleggen 'regelmatig' of 'per kwartaal' met examencommissielid	Werkplan, vierjarig Jaarplanen jaarverslag
IVL	Ja, in 5 van de 6 TC's	Twee-drie keer gesprek voorzitter EC en TC over voortgang analysekalender. Elk kwartaal/semester bespreking voortgang analysekalender in EC-vergadering.	De toetscommissie heeft tweemaal per jaar een afstemmingsoverleg op uitnodiging van de EC. Ten behoeve van deze afstemming stelt de toetscommissie een actueel overzicht op van de planning, de voortgang, de bevindingen en de geadviseerde bijsturing. Jaarverslag.
RAC	Ja, in één van de drie TC's	EC regelt periodiek overleg met TC over planning, uitvoering, bevindingen en bijsturing. Vier overleggen met TC-voorzitters Incidenteel (individueel) overleg naar behoefte	Jaarplan inclusief toetskalender van de te reviewen toetsen door de TC, planning voor lopende studiejaar, Kwartaalrapportages Jaarverslag
RBS	ja	De toetscommissie rapporteert haar bevindingen eenmaal per onderwijsperiode (kwartaal) conform een vast model aan de examencommissie. Aangezien de voorzitter van de toetscommissie tevens examencommissielid is werd er een tweewekelijkse update gegeven van de werkzaamheden van de toetscommissies tijdens het werkoverleg van de examencommissie i.p.v. het tweejaarlijkse plenaire overleg.	Jaarlijks werkplan Kwartaalrapportages van bevindingen
RMI	ja ⁸	De Toetscommissie RMI rapporteert haar bevindingen eenmaal per jaar op basis van het in bijlage 1 opgenomen model aan de Examencommissie RMI. Door middel van de linkin-pin wordt de examencommissie tweewekelijks op de hoogte gehouden van de voortgang van de toetscommissie.	Plan van aanpak, jaarplanning Jaarverslag
WdKA		EC organiseert periodiek overleg met TC's over planning, voortgang, bevindingen en bijsturing.	Meerjarenplanning, een – en vierjarig Per kwartaal actueel overzicht Jaarverslag

⁸ In de loop van 2020-2021

		Twee reguliere overleggen met de TC's plus ad hoc overleggen. Gezamenlijke studiemiddag.	
CTO		CTO en TC overleggen tweemaal per jaar over werkzaamheden en bevindingen.	Jaarplan. Tussentijdse rapportage van TC aan CTO over voortgang verrichte activiteiten Jaarverslag

Tabel 2 P&C-cyclus Examencommissie – Toetscommissie(s)

Samenvattend

Deze tabel geeft gedeeltelijk, maar uitgebreider dan vorig verslagjaar, weer hoe de communicatie tussen examen- en toetscommissie afgelopen jaar in werkelijkheid is verlopen. De toegevoegde paragraaf (3.2) in het format heeft daar zeker zijn vruchten afgeworpen. In de tabel is vooral (in de rechterkolom) weergegeven hoe deze samenwerking zou moeten zijn, vastgelegd in het mandaat. In de jaarverslagen is heel verschillend gereflecteerd over hoe examen- en toetscommissie het afgelopen jaar in een P&C-cyclus hebben samengewerkt, soms heel gedetailleerd per opleiding, soms wat minder uitgebreid, maar voldoende.

Acht EC's werken inmiddels met een *linking pin* constructie, waarmee aangetoond is dat aanbevelingen (onderzoeksrapport 2018-2019) successievelijk worden geïmplementeerd. Het format mandaat is destijds o.b.v. de wettelijke taak (die gemandateerd mag worden) van de EC, aangescherpt. Gezien de ontwikkelingen en bevindingen in het verslagjaar (met name op strikte scheiding borgen en zorgen), is het nodig dat het mandaat wordt aangepast bij de ontwikkelingen.

Aanbeveling 1: *Zorg ervoor dat de inhoud van het jaarlijks herziene mandaat en de beschreven werkwijze overeenkomen met de beschrijving van de TC-activiteiten en reflectie in de paragrafen 3.1 en 3.2. en hoofdstuk 4 van het format Jaarverslag.*

c. PDCA-cyclus Examencommissies – Opleidingsmanagement

Aanbeveling 6 uit het Onderzoeksrapport 2019-2020: *Versterk verder de PDCA-cyclus Examencommissie – Opleidingsmanagement. Dat betekent dat de examencommissie de aanbevelingen van examen- en toetscommissie(s) op basis van een kwartaalrapportages met het opleidingsmanagement bespreekt én dat in dat kwartaaloverleg het opleidingsmanagement rapporteert wat de vorderingen zijn bij de implementatie van de aanbevelingen.*

Examencommissie	Examencommissie rapporteert aan opleidingsmanagement	Toetscommissie rapporteert aan EC of (toch) opleidingsmanagement. Feedback aan cursusbeheerders/modulehouders/docenten.	Is er een documentatiesysteem van aangedragen adviezen en verbeteracties?
CMI	EC bespreekt op basis van kwartaalrapportages de resultaten plus opvolging met managers en directie.	TC voert gesprek met modulehouder na evaluatie van de toets a.d.h.v. checklist.	Bij iedere kwartaalrapportage een checklist ingevuld en gearchiveerd in Teams om de inhoud en opzet van de verslagen te duiden.
HRBS Commerce (COM)	EC stelt periodiek (elk kwartaal) het opleidingsmanagement op de hoogte van bevindingen TC.	TC rapporteert aan EC en heeft gesprek met de cursushouder over beoordeelde toets a.d.h.v. feedbackformulieren. PDCA-cyclus wordt gevolgd.	Alle feedbackformulieren zijn opgenomen in CumLaude en in te zien door de onderwijsmanagers.

EAS	Overleg EC-OM is niet beschreven: "EC zal in de toekomst aandacht besteden aan de terugkoppeling van eventuele aandachtspunten aan het management"	Er is iig bij twee TC's (BML en CHM) sprake van terugkoppeling aan de cursushouders.	Alle verslagen zijn gearchiveerd in de Teamsomgeving; iig zichtbaar voor de EC-leden.
HRBS FinMan	EC en TC geven toelichting op kwartaalrapportage TC aan het managementteam.	TC koppelt bevindingen van de screening gelijk door aan de cursusbeheerder en examinatoren conform PDCA-cyclus en maakt afspraak wanneer verbeteringen gereed zijn.	Geen melding van een breed toegankelijke archivering
IGO	EC overlegt met alle ba-opleidingen over bevindingen uit jaarverslagen TC's en eigen bevindingen. EC heeft onderwijsmanagers diverse malen (soms dringend) advies gegeven.	TC koppelt haar bevindingen terug aan de modulehouders en de onderwijsmanagers.	Geen melding van een breed toegankelijke archivering
ISO	De 'follow-ups' van toetsen na screening door de toetscommissie zijn in overleggen TC en EC doorgegeven aan het management	TC koppelt bevindingen/follow ups terug aan cursusbeheerders, aan afstudeercoördinatoren en management. ⁹	TC beheert follow up schema met cursussen/toetsen die eerst verbeterd moeten worden voor zij van start kunnen gaan/afgenomen worden. EC zou afspraken vastleggen in PDCA-document met deadlines zijnde compleet overzicht verzoeken voor makkelijke 'check en act'. Dit blijkt niet uit het jaarverslag. De PDCA-cyclus blijft een aandachtspunt.
IVG	Niet duidelijk beschreven. Regelmatig kwaliteitsoverleg tussen lid examencommissie, toetscommissie en opleiding Van hbo-verpleegkunde is de opvolging van de adviezen toetsen op afstudeerniveau ontvangen. Wegens tijdgebrek van de examencommissieleden is de opvolging van de andere opleidingen nog niet inhoudelijk besproken.	TC communiceert direct haar adviezen aan de toetsverantwoordelijke collega. Adviezen worden besproken in een professioneel overleg tussen TC, opleiding en examencommissielid en verbeteracties worden vastgelegd	Analyses komen op een shared omgeving (bijv. Teams) zodat uitkomsten door TC's in het overleg met toetscoördinatoren en manager besproken kunnen worden.
IVL	In geval van problemen rond de uitvoering van de gemandateerde	TC koppelt bevindingen screening altijd terug naar cursushouder. In die	Geen melding van een breed toegankelijke archivering

⁹ De follow-ups zijn in eerste instantie 'ter kennisgeving door het management aangenomen', maar na het 'on hold' zetten van deze cursussen door de examencommissie zijn in het najaar van 2021 onderwijskundigen van O en O ingeschakeld om de cursusbeheerders bij te staan in het op orde brengen van cursussen en toetsing.

	borgingstaken, informeert de examencommissie richting de instituutsdirectie en/of opleidingsmanagement.	terugkoppeling wordt ook meteen een afspraak gemaakt waarop de feedback door de cursushouder wordt verwerkt. De TC's houden toezicht op de afgesproken data, zodat de verbeteringen ook daadwerkelijk worden doorgevoerd. PDCA-cyclus wordt gevolgd.	
RAC	De inhoud van de kwartaalrapportage - de bevindingen van de toetskwaliteit van de gereviewde toetsen - werd besproken in een borgingsoverleg met de examencommissie en het opleidingsmanagement. De examencommissie bewaakte het proces en gaf sturing aan het gesprek. EC monitort opvolging afspraken.	De bevindingen van de toetsreviews werden direct teruggekoppeld aan de toetsconstructeur/cursushouder door het ingevulde evaluatieformulier te delen. Vervolgens vond er een feedbackgesprek plaats waarbij de gemaakte afspraken werden vastgelegd in het evaluatieformulier.	Geen melding van een breed toegankelijke archivering
RBS	De EC heeft de adviezen met het OM periodiek besproken. De bevindingen worden ook door de EC teruggekoppeld aan Management, de cursushouders en examinatoren conform de PDCA-cyclus.	Vooral terugkoppeling van TC naar docenten. De toetscommissie is gericht geweest op het leveren van feedback aan de modulehouders, ter verbetering van de toetskwaliteit. Toet technisch commentaar wordt vaak in de toets zelf genoteerd via track changes.	Intentie voor volgend studiejaar is om meer centraal en gestructureerd de bevindingen en terugkoppeling van docenten te archiveren om zo ook de verbeterlagen cyclisch te kunnen monitoren.
RMI ¹⁰	Geen duidelijk omschreven overlegmomenten	TC koppelt terug aan de betreffende cursusbeheerder.	Geen melding van een breed toegankelijke archivering
WdKA	EC biedt rapporten TC aan de onderwijsmanagers.	TC rapporteert aan EC. Door gebrek aan ontvangst van reactie OM is niet duidelijk wat er gebeurt met de bevindingen richting docenten/cursushouders.	Geen melding van een breed toegankelijke archivering
CTO	CTO heeft maandelijks overleg met de manager van Taal en Toelating. Er was een eerste overleg met de manager over de scheiding van zorg- en borgtaken binnen de TC.	TC heeft een nieuw feedbackformulier opgesteld. Bespreekt de bevindingen met de modulehouders.	Geen melding van een breed toegankelijke archivering

Tabel 3 PDCA-cyclus Examencommissie – Opleidingsmanagement

¹⁰ Deze procedure wordt in 2020-2021 gevolgd na advies van AMC n.a.v. audits bij LE, CT en Marof.

Samenvattend

Vaak bespreekt de EC de bevindingen van de TC(s) met het OM. Dit gebeurt aan de hand van de kwartaal- of semesterverslagen van de TC(s). De TC bespreken vrijwel allemaal hun bevindingen rechtstreeks met de betreffende docenten of cursushouders, maar soms bespreken zij die rechtstreeks met het onderwijsmanagement. Het is niet zo gemakkelijk om op basis van deze jaarverslagen precies in kaart te brengen hoe de communicatie verloopt. Belangrijke conclusie kan wel zijn dat er in ieder geval over de borging van de toetskwaliteit gecommuniceerd wordt tussen EC en OM. Als deel van de oplossing werd in het vorige onderzoeksrapport door de externe deskundige de aanbeveling gedaan een documentatiesysteem/register van adviezen in te richten, zodat alle betrokkenen toegang zouden hebben tot deze informatie (zie *aanbeveling 5 uit het Onderzoeksrapport 2019-2020*). Deze aanbeveling is bewust niet opgevolgd, aangezien het PVE van oordeel is dat de voorgaande aanbevelingen 1 t/m 4 voldoende garanties zouden moeten bieden omtrent de borging van de kwaliteit van tentamens (en examens) met behulp van de P&C-cyclus.

Uit veel jaarverslagen blijkt dat EC's het controleren van toetsen vóóraf belangrijk vinden. Hoe beter de toetsen zijn ontworpen, hoe beter het toetsproces zal verlopen. Een goede toets maken behoort echter tot (de PDCA-cyclus van) het *primaire proces van onderwijs* geven. De opleiding zelf, onder verantwoordelijkheid van de onderwijsmanager, dient te zorgen voor een goede toetskwaliteit. De controle (borging) vóór afname van een toets is een zorgtaak! Wanneer jaarlijks door het OM hierover eveneens verantwoording in de vorm van een jaarverslag zou worden afgelegd, kunnen de twee PDCA-cycli (zorgen en borgen) elkaar aanvullen en versterken. Hieronder meer daarover.

Aanbeveling 2: *Bedenk met het OM een werkwijze voor het vastleggen van de bevindingen en de vervolgtacties hierop, zodat de PDCA-cycli van beide partijen (die immers met elkaar verweven zijn) beter doorlopen worden.*

3.2 Verrichte activiteiten rond het thema “zorgen en borgen”

De TC's hebben vele werkzaamheden verricht om de kwaliteit van de toetsen te borgen. Er is dit jaar, vanwege de voortdurende coronacrisis, door een aantal TC's wederom “gezorgd”. Dat is niet verwonderlijk, aangezien het thema “zorgen en borgen” in dit verslagjaar als aandachtspunt door het PVE is opgepakt. Na een speciale georganiseerde bijeenkomst over dit onderwerp in maart 2021 in aanwezigheid van o.m. een landelijk bekende toetsdeskundige, is er een zogenaamd toets-borgpakket opgesteld en aan het einde van het verslagjaar (juli 2021) via het College van Bestuur overhandigd aan de instituutsdirecteuren.

Het doel is de TC-inrichting zo optimaal en passend mogelijk te maken bij de/het betreffende opleiding/instituut. Daarvoor is een heldere en afgestemde taak- en rolverdeling tussen het OM (zorgen) en de EC (borgen) t.a.v. de kwaliteit van toetsing (in breedste zin) een voorwaarde. Om enerzijds de verantwoordelijkheden en daarmee gepaard gaande rol- en taakverdeling in het zorgen en borgen van toetskwaliteit helder te maken én tegelijkertijd de invulling van de *borgtaak* ten aanzien van toetskwaliteit te versterken heeft het PVE samen met een HR-toetsdeskundige een 'TC profielschets' opgesteld. Daarnaast is er een notitie over 'positie en profiel TC' geschreven waarin verschillende mogelijkheden voor de op- en inrichting van een TC worden beschreven. Hiermee kan binnen een opleiding/instituut richting worden gegeven aan het adequaat laten functioneren van 'een TC met mandaat van de EC'. Dit TC-borgpakket biedt inspirerende inzichten. In het nieuwe studiejaar gaan de instituutsdirecteuren hier met de EC's over in gesprek. De uitkomsten zullen in een volgend onderzoeksrapport besproken worden.

a. Borgen en zorgen

Aanbeveling 7 uit het Onderzoeksrapport 2019-2020: *Laat een toetscommissie die in opdracht van een examencommissie werkt, géén zorgende taken uitvoeren in opdracht van het opleidingsmanagement. De examencommissies moeten hun wettelijke taak kunnen uitvoeren en dat betekent dat hun 'hulptroepen' de activiteitenplanning die zij met de examencommissie overeen zijn gekomen, geheel moeten kunnen uitvoeren. Deze constellatie garandeert ook dat toetscommissies geheel onafhankelijk kunnen functioneren.*

In onderstaande tabel is in kaart gebracht welke TC's in 2020-2021 louter borgende taken hadden en welke ook zorgende. Deze laatstgenoemden zijn ondergebracht in de kolom TC-hybride.

Examencommissie	TC borgt	TC- hybride	Toelichting op de borgende (en zorgende) taken van de toetscommissies
CMI		Ja, maar na heel duidelijke afspraken met de directie over borgtaak	"De toetscommissies binnen CMI verrichten allen, naast de borgtaak, werkzaamheden voor het opleidingsmanagement op het vlak van 'zorgen'. Tijdens het collegejaar 2020-2021 hebben alle toetscommissies de verslaglegging aan de examencommissie beter en voornamelijk gericht op de borgtaken. Ondanks dat de scheidslijn nog niet voor iedereen als even natuurlijk wordt ervaren, is men wel bereid om te kijken naar de beste aanpak hierin".
HRBS Commerce	Ja	Wordt niet expliciet zo genoemd; wel af te leiden uit tekst	De examencommissie maakt gebruik van haar bevoegdheid om haar "borgtaak" gedeeltelijk te mandateren aan de toetscommissie. Binnen elke community is er een preview-commissie; zij controleert toetsen vooraf. Die laatstgenoemde commissies zijn jaren geleden voor deze "zorgtaak" ingesteld door het onderwijsmanagement.
EAS		Komt niet ter sprake.	"TC CHM vraagt zich af of de jaarlijkse check van afstudeeropdrachten niet beter bij de EC zou moeten liggen. Opvallend is dat TC IPO toetsen controleert vóór afname (zorgen?). Communicatie TC WTB met EC is nog niet gestroomlijnd. Verbeterplan opleiding TB opgesteld n.a.v. brief EC aan management. Sluiting PDCA-cyclus punt van aandacht".
HRBS FinMan	Ja, zij noemen zich toetsborging commissies		Ten aanzien van de werkwijze van de toetsborgingscommissie heeft de examencommissie de volgende aanbevelingen gedaan: Evalueer na een half jaar het vernieuwde screeningsformulier, zodat dit nog verder verbeterd kan worden indien de uitkomst van de evaluatie hier aanleiding toe geeft; Informeer onderwijsmanagers en betrokken cursusbeheerders in een zo vroeg mogelijk stadium over de toetsen die in het studiejaar gescreend zullen gaan worden, opdat zij zich hier al in een vroeg(er) stadium op kunnen voorbereiden waardoor hopelijk meer stukken op tijd aangeleverd zullen worden; Vergelijk en overleg over de werkwijze met de toetsborgingscommissie van de examenkamer Commerce.
IGO		ja	In dit verslagjaar zou de TC alleen een borgende taak krijgen; daarnaast zou er een 'toetsexpertisegroep' komen. Dat lijkt niet geëffectueerd te zijn gelet op de zin in het jaarverslag 2020-2021: "Om de borgende taak van de TC's te versterken heeft de EC het mandaat voor het komend studiejaar (2021-2022) aangepast. TC's moeten verantwoorden dat ze een bepaald deel van hun tijd hebben besteed aan borging achteraf, zonder dat zij hun zorgende taak aan de voorkant helemaal los hoeven te laten."
ISO	Ja, vanaf januari 2021	Ja, tot januari 2021	Met ingang van januari 2021 van het verslagjaar zijn de toetscommissies gemandateerd om alléén nog borgende taken te verrichten. Andere taken van de toetscommissies, zoals advies aan cursusbeheerders bij het ontwikkelen van toetsen en het

			screenen van toetsen vóór afname ervan, worden aangeduid als 'zorgtaak'. Voor de toetscommissie Social Work is er een overgangperiode ingesteld tot januari 2021, omdat de eerder uitgevoerde zorgende taken nog niet overgenomen waren door een toetsexpertisegroep. Voor de toetscommissies van de masteropleidingen ligt een strikte scheiding van borgende en zorgende taken lastiger, gezien de geringe omvang van deze opleidingen.
IVG		ja	In 2020/2021 is de discussie over de rol van de toetscommissies met betrekking tot borgen en/of zorgen nog niet afgerond. De TC Masters FYS heeft afgelopen studiejaar een nieuwe werkwijze geïmplementeerd die voortvloeide uit een HR breed overleg toetscommissie - examencommissies. Concreet betekende dit dat de TC haar rol als borgende commissie heeft opgepakt. Bij HBOV is de focus in dit verslagjaar verplaatst naar de borgende taak; minder zorgtaken.
IVL		ja	De examencommissie ziet graag dat IVL-breed de toetscommissies in proportie van de grootte van het aantal toetsen tijd krijgt om de borg- en zorgtaak naar behoren te kunnen vervullen. Borging is borgen, toetsing is zorgen? Een verdeling tussen borging en toetsing binnen de toetscommissie is een mogelijkheid, waarbij de wens van de leden van de toetscommissie bepalend is in hoeverre er een echte scheiding wel of niet zal bestaan. Er moet voor de borging in ieder geval wel voldoende bezetting en tijd zijn. Aan de precieze definiëring van wat precies de borgingstaak behelst, zal komend studiejaar aandacht worden besteed. Aandachtspunt: balans tussen 'borgen' en 'zorgen' bespreken. De toetscommissievoorzitters zijn in gesprek gegaan met de voorzitter van de examencommissie. Deze gesprekken hebben geleid tot de aanpassing van het mandaat van de toetscommissie. Op deze manier zijn de afspraken geformaliseerd.
RAC	Ja		Het door de examencommissie afgegeven mandaat is vertaald naar een concrete opdrachtoomschrijving voor de toetscommissies. De borgingsactiviteiten van de toetscommissies werden aan het begin van het studiejaar vastgelegd in een jaarplan. Tijdens de toetscommissietraining is het onderwerp "dilemma borgen vs. zorgen" aan bod gekomen.
RBS	Plan: in studiejaar 2021-2022 een heldere en afgestemde taak- en rolverdeling tussen zorgen en borgen	ja	Wegens de hybride constructie zijn de lijntjes kort waardoor de route naar collega's met suggesties voor verbetering kort en snel is, wat de PDCA-cyclus ten goede komt. Wel ervaart de examencommissie dat door deze gecombineerde taken een heldere scheiding in de praktijk lastig is. Veel toetsen worden voor afname gecheckt door TC (zorgtaak)
RMI	Ja		In het collegejaar 2020-2021 zijn er een aantal veranderingen doorgevoerd in de toetscommissie. Op basis van een AMC-rapport is er een verbeterplan "Toetsen en borgen zonder zorgen" (juli 2020) opgesteld.
WdKA		ja	Naar oordeel van de Examencommissie tonen de Toetscommissies in het verslagjaar dat zij zich in toenemende mate bewust zijn van het belang om verstrengeling van zorgende en borgende taken te voorkomen. Zij verdelen de taken zo dat de borgtaken m.b.t een

			bepaalde toets altijd door een lid worden uitgevoerd dat niet bij de ontwikkeling betrokken was. In de toekomst heeft nadere afstemming over borgende versus zorgende taken aandacht nodig.
CTO		ja	De toetscommissie ziet een duidelijke verbetering op basis van de feedback die vorig jaar gedeeld is met de modulehouders. Er is een betere koppeling tussen leerdoelen en toetsvragen. De toetscommissie heeft daarnaast geconstateerd dat er te weinig tijd ligt tussen de controle op de toelatingsexamens en de afnames van de examens. Constructie van nieuwe toelatingsexamens wordt begin 2022 naar voren gehaald. Er wordt vooral of uitsluitend (?) vooraf naar de toetsen gekeken (zorgtaak?)

Tabel 4 Toetscommissies, borgen en of zorgen. Toelichting op de borgende (en zorgende) taken van de toetscommissies

Samenvattend

Uit de tabel blijkt dat afgelopen verslagjaar nog steeds de meeste TC's zowel borgende als zorgende taken vervulden, vaak zonder de noodzakelijke duidelijke afspraken bijvoorbeeld rondom tijdverdeling. Een deel van de verklaring ligt bij Covid-19. Sommige TC's hebben opleidingen wederom geholpen alternatieve toetsen te ontwerpen. Bovendien is, zoals hiervoor beschreven, het "borgpakket" pas aan het einde van dit verslagjaar overhandigd aan de instituutdirecteuren en zijn de gesprekken tussen onderwijsmanagement en EC over een **passende** constructie inzake 'zorgen versus borgen' pas vanaf studiejaar 2021-2022 gestart. Het woord "passend" is hier vetgedrukt, aangezien de kans groot is dat een strikte scheiding tussen zorgen en borgen niet zomaar op elke instituut 'geplakt' kan worden. In het volgende verslagjaar hopen we te kunnen melden welke keuzes er in de verschillende instituten zijn gemaakt en waarom.

3.3 Oordeel examencommissies over activiteiten van de toetscommissies

a. Hoe functioneren de toetscommissies naar het oordeel van de examencommissie?

De EC's is hier gevraagd een inhoudelijk (betekenisvol) oordeel te geven over de activiteiten van de TC (geen procesmatig). Vorig verslagjaar rapporteerden vrijwel alle EC's expliciet en kwalitatief. Onderstaande tabel laat zien dat hiervan ook dit jaar sprake is.

Examencommissie	Uitspraak van waardering van de examencommissie over de toetscommissie(s)
CMI	De examencommissie heeft vertrouwen in de kwaliteit van borging van toetsing van alle opleidingen van CMI. De vijf TC's zijn erin geslaagd om volgens mandaat de benodigde toetsen te beoordelen a.d.h.v.de geformuleerde criteria. Omdat er geen grote onregelmatigheden zijn aangetroffen of toetsen zijn 'afgekeurd' constateert de examencommissie, dat de toetskwaliteit bij alle opleidingen van CMI in orde is.
HRBS Commerce	EC is overall heel tevreden over de kwaliteit van de activiteiten, met name omdat ze dit studiejaar volgens de vooraf vastgestelde planning zijn uitgevoerd.
EAS	Geen feitelijk oordeel of uitspraak van waardering. De examencommissie ziet dat een aantal opleidingen door de omzetting van toetsen in het studiejaar 2019-2020 een achterstand heeft opgelopen met betrekking tot het jaarplan. Alle opleidingen waren zich hiervan bewust en hebben hierop dit jaar geanticipeerd om alsnog aan de 4 jaren planning te kunnen gaan voldoen. Voor alle opleidingen, behalve de opleiding Chemie, was het mandaat uitvoerbaar.
HRBS FinMan	Het oordeel van de Examencommissie HRBS, examen kamer FinMan, ten aanzien van de toetskwaliteit en de borging op toetsing is voldoende. De examencommissie geeft het oordeel 'voldoet' voor de werkwijze van de toetsborgingscommissies en voor de kennis en kunde van haar leden.
IGO	Geen feitelijk oordeel of uitspraak van waardering. De borging is nog niet sluitend, maar de examencommissie ziet wel vooruitgang op dat gebied met een aantal opleidingen die good practices

	hebben ontwikkeld. De toetscommissies lagen, met uitzondering van LM, op schema en waar knelpunten werden gesignaleerd in toetsen, zijn acties gepland om dit op te lossen. De betrouwbaarheid en de validiteit van de toetsen was veelal op orde, het was met name de transparantie van de toetsen, zowel qua leerdoelen als te behalen niveau, die in een aantal gevallen verbetering behoefde.
ISO	De drie toetscommissies hebben naar tevredenheid van de examencommissie gefunctioneerd. De toetscommissies geven ieder voor zich ook aan dat zij in de commissies op prettige wijze hebben kunnen samenwerken en goed hebben kunnen functioneren.
IVG	Geen feitelijk oordeel of uitspraak van waardering. De examencommissie waardeert de toetscommissies voor hun uitgebreide borgingswerkzaamheden ten behoeve van de toetskwaliteit. Veel werk wordt verzet binnen het kader van het BKE-SKE traject, waarbij vrijwel alle docenten betrokken zijn. De examencommissie concludeert uit de jaarverslagen van de toetscommissies dat overall de toetskwaliteit gemonitord wordt en dat advisering door het opleidingsmanagement positief gewaardeerd wordt en wordt overgenomen.
IVL	TC's hebben met toewijding en inzet in het studiejaar 2020-2021 volgens pdca-cyclus hun werkzaamheden naar behoren verricht.
RAC	De examencommissie is tevreden over de kwaliteit van de uitgevoerde toetsreviews van de toetscommissies. De uitgevoerde reviews gaven een duidelijk indruk van de kwaliteit van toetsen binnen de opleidingen. Gezien de voortdurende omstandigheden omtrent Covid-19 hebben de toetscommissies in grote mate de reviews uitgevoerd conform de vooraf vastgestelde planning.
RBS	De examencommissie is van oordeel dat de uitgevoerde werkzaamheden van de toetscommissie over het algemeen goed zijn verlopen en de examencommissie heeft een goed oordeel kunnen vormen inzake de kwaliteit van toetsing. De examencommissie is overtuigd dat er binnen de toetscommissies voldoende expertise is op het gebied van het vakinhoudelijke en toetsing en dat de zorgende taken (?) naar behoren worden uitgevoerd.
RMI	De toetscommissie heeft in dit bewogen jaar en ondanks de beperkingen toch voldoende gepresteerd. Over het algemeen genomen ligt het aantal gescreende toetsen dit collegejaar een stuk hoger dan voorgaande jaren.
WdKA	Beide TC's zijn van toegevoegde waarde voor borging van kwaliteit van de toetsen. In beide TC's is veel kennis over toetsing (meerdere leden (bijna) SKE) en brede ervaring in de toetspraktijk. Gewerkt op basis van mandaat; Geconcludeerd werd o.a. dat het overleg is verbeterd t.o.v. het vorige jaar, maar dat de PDCA-cyclus van Examencommissie t.o.v. Toetscommissies voor verbetering vatbaar is, evenals monitoring van wat het management doet met de adviezen uit de rapporten van de Toetscommissie KUO. Dit wordt meegenomen in volgend verslagjaar, o.a. d.m.v. een jaarplanning.
CTO	EC oordeelt positief over de uitvoering van het mandaat door de TC.

Tabel 5 Uitspraak van waardering van de examencommissie over de toetscommissie(s)

Samenvattend

Vrijwel alle EC's zijn tevreden tot zeer tevreden over het functioneren van de TC's in het afgelopen verslagjaar. Dat neemt niet weg dat verschillende EC rapporteren dat sommige TC's nog niet optimaal functioneren. Hier wordt nader op ingegaan bij de volgende paragraaf 'Zorgen over en zorgen voor TC's'.

b. Zorgen over en zorgen voor toetscommissies

Aanbeveling 8 uit het Onderzoeksrapport 2019-2020: *Identificeer als examencommissie op basis van een nauwkeurige inventarisatie waar de problemen bij toetscommissies precies liggen. Ga ook in op de vraag of er voldoende kennis en ervaring aanwezig is in de toetscommissies. Orden de uitkomsten naar onderscheiden probleemgebieden en werk daarbij passende oplossingsstrategieën uit.*

In onderstaande tabel een korte impressie wat er zoal gerapporteerd wordt door de EC's.

Examencommissie	Aantal	Zorgen over en zorgen voor de toetscommissie(s)
-----------------	--------	---

	TC's	
CMI	5	TC's controleren de toetsen van de bijbehorende opleidingen. Aanbeveling: cross-overs.
HRBS Commerce	1	De toetscommissie was het gehele studiejaar voldoende 'bemenst'. Er zal bij de start van het studiejaar 2021-2022 met directie en management gesproken worden over een 'zuivere toetsborgingscommissie', ook al lijkt dit in de praktijk reeds het geval te zijn.
EAS	8	TC's controleren de toetsen van de bijbehorende opleidingen. Aanbeveling: cross-overs. De optie van één TC i.p.v. 8 vindt geen draagvlak binnen sommige opleidingen. Een enkele TC kampte met onderbezetting (CHM). Sommige opleidingen en TC's hebben nog moeite met het uitvoeren van de verbetercyclus (PDCA). TC TB heeft vanuit de EC een schrijven gekregen waarin de zorgen rondom borging van de toetsing deeltijd en het afstuderen werd geuit.
HRBS FinMan	2	Jaarlijkse screening toetsen op eindniveau; Verbeteren en harmoniseren screeningsformulier (naar één HRBS-schermingsformulier); Voorbereiden samenvoeging toetsborgingscommissies FinMan en Commerce; Initiëren verbeterproces om HRBS-breed het OER en Osiris beter op elkaar te laten aansluiten; Doorlopende aandachtspunten uit 2020-2021, zoals ondersteunen docenten bij BKE/SKE
IGO	7(ba) 1(ma)	TC's controleren de toetsen van de bijbehorende opleidingen, maar moeten i.h.k.v. de borging voortaan 'een aantal' toetsen van een andere opleiding binnen het instituut controleren. TC LM zal komend studiejaar een grote inhaalslag moeten maken i.v.m. problemen in dit verslagjaar.
ISO	3	De scheiding tussen zorgen en borgen en de dilemma's die dit met zich meebrengt speelden vooral bij de toetscommissie Social Work. Bij de toetscommissies van de masteropleidingen speelde dit minder, omdat gezien de omvang van deze opleidingen de leden van deze toetscommissies i.o.m. het mandaat ook andere, zorgende taken uitvoerden.
IVG	10	De verhoogde aandacht van de opleidingen voor de basiskwaliteit examinering van docenten en de trajecten van geanalyseerde toetsen dragen bij aan een toenemende toetskwaliteit. Aandachtspunt bij alle toetscommissies blijft de continuïteit van de bezetting en het kwaliteitsoverleg met de opleiding, waar de adviezen besproken en teruggekoppeld worden. Ook de discussie over de rol van de toetscommissies met betrekking tot borgen en-of zorgen is nog niet afgerond.
IVL	6	De toegewezen tijd aan de toetscommissieleden bleek niet voldoende te zijn. Tijdens de evaluatiegesprekken met de examencommissie werden de toegewezen uren van leden geïnventariseerd. Er zou in het vervolg gezorgd kunnen worden voor een uniformiteit in de verschillende instituten.
RAC	3	De bevordering van de toetsdeskundigheid van docenten blijft een ongoing proces: BKE, SKE, assessorentraining, feedbackgeletterdheid, constructieve alignment. Creëren van eenduidigheid van toetsmatrijzen, beoordelingsformulieren en studiehandleidingen en hierop aansturen. Sommige opleidingen hebben hierin mooie stappen ondernomen. Echter blijft het een aandachtspunt bij enkele opleidingen. Daarnaast is het van belang dat het OM erop toeziet dat docenten de toetscyclus (stap 7: evalueren en verbeteren) geheel doorlopen met het oog op de verbetercyclus.
RBS	2 (o.l.v. dezelfde voorzitter)	Specifiek wat betreft de Masters heeft deze toetscommissie (wederom) haar taak onvoldoende kunnen verrichten vanwege onderbezetting. De examencommissie en directie zijn hierover in gesprek en hebben afgesproken dat in het komende studiejaar bezetting zal kunnen vervullen. Daarom heeft de examencommissie extra aandacht gegeven aan haar eigen borgingstaken middels haar jaarlijkse controle activiteiten d.m.v. een review. Meer behoefte aan verduidelijking van de zorg- en borgtaken van de toetscommissies en terugkoppeling van de opleiding hoe de adviezen worden opgevolgd. In studiejaar 2021-2022 zal dan ook specifiek aandacht worden gegeven aan (her)inrichting van de toetscommissie en verdeling van haar taken.
RMI	1	Tijdens de interne audits bij de opleidingen LEN, CTE en MAR is naar voren gekomen dat de borging bij zowel examencommissie als de toetscommissie een risico vormde. Een van

		de grote veranderingen die de toetscommissie heeft doorgevoerd, naar aanleiding van het rapport van AMC, is dat de toetscommissie van een zorgtaak naar een borgtaak moest worden overgezet. Concreet betekent het dat de toetsen nu niet meer vooraf (zorgen), maar achteraf (borgen) worden gescreend. Een andere verandering is dat er binnen de TC toetsen gescreend worden via cross-over.
WdKA	2	Ook in dit verslagjaar heeft de Toetscommissie KUO om moverende redenen niet kunnen voldoen aan haar van tevoren opgestelde planning en dat is besproken met de Examencommissie. De Examencommissie constateert dat de uitvoering van de planning kwetsbaar is gezien de facilitering van de commissie i.r.t. de omvang van het aantal toetsen bij de drie BA opleidingen.
CTO	1	Het is de wens van de CTO om samen met de toetscommissie en het management vast te stellen wat ieders rol en taken zijn met betrekking tot de zorg voor en borging van de toelatingsexamens. Het feit dat de afdeling uit een zeer klein team bestaat maakt het lastig om een duidelijke scheiding aan te brengen tussen zorg- en borgtaken.

Tabel 6 Zorgen over en zorgen voor de toetscommissie(s)

Samenvattend

Zorgen over het functioneren van TC's zijn heel divers. Soms worden er geen zorgen gerapporteerd. De volgende zaken worden gemeld: onderbezetting, de dubbele taak van borgen en zorgen, taakverschuiving in relatie tot rol in BKE- en SKE-trajecten en gebrek aan deskundigheid. Met name deze laatstgenoemde zorg zal, nadat de discussie over zorgen versus borgen is gevoerd, opgepakt moeten worden. In de profielschets lid TC (onderdeel van het "borgpakket") is aangegeven aan welke specificaties een lid van de TC zou moeten voldoen om de taak naar behoren uit te voeren.

Aanbeveling 3: Overweeg, voor zover dit nog niet het geval is, een sollicitatieprocedure voor het werven van TC-leden, waarbij gebruik gemaakt wordt van voornoemde profielschets.

4. Onderzoek naar gerealiseerde leerresultaten mede i.v.m. de externe validering

4.1 Relevante achtergronden en aspecten van gerealiseerde leerresultaten

Artikel 7.12b lid 1 sub a WHW wordt door de EC als hoofdtak gezien en alle EC's hebben deze taak (gedeeltelijk) gemandateerd aan één of meerdere TC's. Duidelijk(er) is te lezen het verschil tussen het borgen van de kwaliteit van *tentamens* en *examens*. De EC's beschrijven over het algemeen behoorlijk concreet welke activiteiten er uitgevoerd worden om de kwaliteit van de gerealiseerde leerresultaten/eindkwalificaties te borgen en/of er wordt verwezen naar een intern 'plan van aanpak'. De procedurele beschrijving is bondig gehouden en de aandacht gaat duidelijk naar de inhoud van deze uitgevoerde taken. De controleactiviteiten door zowel de TC alsook die van de EC worden concreet omschreven met vaak een gestructureerde jaarplanner (omschreven in hoofdstuk 3 en 4). Tevens wordt er ook een holistisch blik geworpen op de samenhang en verbinding tussen de gestelde eisen en of de toetsplannen, toetsprogramma's en het toetsbeleid hierop aansluiten. Daarmee laten de EC's zien dat niet alleen op 'microniveau' de kwaliteit geborgd is. Ook is een verbeteringslag te constateren vanwege het geven van een expliciet oordeel over het eindniveau d.m.v. een kwalitatieve uitspraak. In de meeste verslagen is te lezen dat (bijna) alle curriculumonderdelen waarin sprake is van eindniveau, worden beoordeeld. Deze onderdelen samen vormen het afstudeerprogramma. De controle van het eindniveau beperkt zich niet (meer) tot de scriptie.

4.2 Werkwijze examencommissies bij het borgen van gerealiseerde leerresultaten

Als (nadere) vervolgactie op (oud) aanbeveling 9 (onderzoeksrapport 2018-2019): *“Laat examencommissie zelf de borgingstaken inzake gerealiseerde leerresultaten uitvoeren (dus niet mandateren!)”* en aanbeveling 9 (Onderzoeksrapport 2019-2020): *“Bespreek in het PVE wat door het PVE als wenselijke taakverdeling wordt gezien. Neem daarin mee de kritische kanttekeningen die de Inspectie van het Onderwijs maakt bij het mandateren van borgingstaken inzake gerealiseerde leerresultaten. Neem daarbij ook de overwegingen mee van zowel examencommissies die alles mandateren als die van de examencommissies die het bij uitstek een taak van de examencommissies zelf vinden. Neem ook de constructie van de linking pin mee in de overwegingen.”* zijn de kritische gesprekken enig tijd gaande binnen het PVE en is het voornemen om het TC-mandaat te herzien. Deze kentering is ook te merken waarbij veelvuldig te lezen is dat de EC's de wettelijke taak van het borgen van het eindniveau niet meer geheel of uitsluitend mandateren aan TC's.

EC	EC controleert afstudeerprogramma met korte beschrijving verrichte activiteiten EC bij examens	TC controleert afstudeerprogramma
CMI	Ja, EC heeft zelf een check eindniveau georganiseerd met een zelf ontwikkeld checklist. Tevens gesprekken met de opleiding waardoor duidelijk is wat de lange termijnvisie en de betrokkenheid van docenten, het werkveld en onderwijskundigen hierin is en o.b.v. de door EC uitgevoerde controles worden afspraken gemaakt met het opleidingsmanagement. Een aantal (a-selecte steekproef) eindwerken van de verschillende opleidingen binnen het instituut gecontroleerd. De examencommissie maakt gebruik van een zelf ontwikkelde checklist die voor 2020-2021 verder is aangescherpt. Tevens gesprekken met de opleiding waardoor duidelijk is gemaakt de lange termijnvisie en de betrokkenheid van docenten, het werkveld en onderwijskundigen hierin	Nee, bij CMI hebben de TC's geen taak bij de controle van eindniveau. Volgens het mandaat 2020-2021 zijn vrijwel alle toetsen achteraf bekeken.
HRBS Commerce	Ja, de examenkamer (EK) borgt zelf het gerealiseerd eindniveau (steekproeven toetsen op eindniveau en afstudeerwerken). Borgingsactiviteiten van de examenkamer zijn: > het jaarlijks checken van de “competiedekkingsmatrices” van de community's, > het aanwijzen van de examinatoren (zie hoofdstuk 8) ,	Bewust niet gemandateerd aan de TC, omdat de EK zicht wenst om hierover zelf een oordeel te kunnen vormen.

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ het beoordelen van de afstudeerhandleidingen en eindwerken van beide opleidingen door minimaal twee examenkamerleden, ➤ het bijwonen van een aantal kalibratiesessies door een lid van de examenkamer, ➤ het bijwonen van een aantal assessments op eindniveau door de voorzitter van de EK en ➤ het toetsen of alle kandidaten bij diplomering voldaan hebben aan de eisen uit de verschillende examenprogramma's (zowel voor de propedeuse als het eindexamen). EK heeft o.a. eindassessments bijgewoond en volledige afstudeerdossiers zelf aan een borgingssessie onderworpen 	
EAS	<p>Ja, jaarlijks doet EC meerdere (eigen) borgingsactiviteiten inzake afstudeerprogramma. De examencommissie zet stappen om de eindkwalificaties te borgen aan de hand van het document "verbeteren en verantwoorden van het afstuderen in het HBO 2.0" zoals ook op HINT terug te vinden is. In aanloop naar afstudeerzittingen worden steekproefsgewijs bij opleidingen de kalibratiesessies op eindniveau bijgewoond om na te gaan hoe inhoudelijk en of procedureel gekalibreerd wordt op eindtermen. Jaarlijks wordt per opleiding procedureel gekeken naar de afstudeerhandleiding en of dit overeenkomt met de beschrijving in de hogeschoolgids. De afstudeerhandleidingen zijn geëvalueerd aan de hand van 8 vragen/onderdelen uit het eerdergenoemde document "verbeteren en verantwoorden van het afstuderen in het HBO 2.0" die te herleiden moeten zijn uit een afstudeerhandleiding. Steekproefsgewijs worden jaarlijks ook afstudeerzittingen bijgewoond.</p>	<p>Wordt noch expliciet benoemd noch uitgesloten. Onder het mandaat vallen in ieder geval het beoordelen van de kwaliteit van tentamens en examens en voert zij 'borgingscheckgesprekken' met de relevante betrokkenen.</p>
HRBS FINMAN	<p>Ja, het oordeel naar de gerealiseerde leerresultaten (voorheen eindkwalificaties) van de opleidingen valt uiteen in drie onderdelen: 1. Curriculumscans (beoordeling van de curricula incl. toetsbeleid- en programma), 2. Eigen screening van individuele werken; 3. Samenvatting van rapportages van afstudeercommissies). De EK screent de afstudeerwerken conform eigen voorgeschreven procedure. Ook toetsen op eindniveau worden mede door de toetscommissie gescreend en opgenomen in de rapportages. Jaarlijks worden de rapportages van de afstudeercommissies of commissies afstudeerprogramma vastgesteld, die allen rapporteren op eenduidige wijze conform het Protocol van Andriessen (voordeel van dit instrument is dat het een holistisch blik werpt op het gehele afstudeerprogramma in samenhang met de gestelde eindkwalificaties). Directie krijgt advies met behulp van de curriculumcommissies. Het aanwijzen van examinatoren afstuderen, examinatoren toetsen en assessoren wordt gedaan conform de daartoe vastgestelde criteria. Door het steekproefsgewijs screenen van afstudeerwerken op doel, methode van aanpak, methodische uitvoering en de wijze van beoordelen van het resultaat (rubrics). Hierbij worden de NQA-criteria gehanteerd</p>	<p>Middels een mandaat worden ook door de TC toetsen op eindniveau gescreend en opgenomen in de rapportages.</p>
IGO	<p>Ja, de EC heeft cursussen van eindniveau voor de opleidingen BOU, CIV, FM en V&M gescreend. EC legt eigen kritische punten en aanbevelingen naast die van TC neer ter vergelijking en afstemming.</p> <p>Voor alle bacheloropleidingen worden een aantal recente scripties met een cijfer rond de zes gescreend. Bij BOU heeft een gesprek plaatsgevonden tussen de examencommissie en de opleiding over de toetsing op eindniveau van een aantal derdejaars projecten in verschillende profielen + screening aantal werkstukken. Er werd aan de hand van algemene hbo-criteria een globaal oordeel geveld of het werk voldoende was of niet. Een ander deel van de screening betrof een controle of de beoordelingsformulieren correct waren ingevuld. Steekproefsgewijs is ook een aantal afstudeerzittingen bijgewoond en gekeken in hoeverre de zitting en de beoordeling volgens het vastgestelde protocol verliepen, evenals een aantal kalibratiesessies voor examinatoren. De examencommissie heeft de bevindingen en begeleidende adviezen vastgelegd in verslagen en voorgelegd aan de afstudeercoördinator en onderwijsmanager, met het verzoek hierop te reageren en eventuele vervolgacties aan te geven. Voor masteropleidingen was bedoeling om ook zittingen bij te wonen maar is niet gelukt, wel zijn er verslagen bestudeerd</p>	<p>Alle TC's hebben, met uitzondering van LM, onder mandaat op dezelfde wijze een nog uitgebreidere screening uitgevoerd op scripties van de eigen opleiding</p>
ISO	<p>Ja, de examencommissie heeft de screening van stukken en beoordelingsformulieren/handleidingen op eindniveau gedaan a.d.h.v. een werkplan en een lijst van vastgestelde criteria en een tussentijdse screening gedaan van de cursus Professionele Ontwikkeling, PO3B van de opleiding Social Work, vanwege ontvangen signalen. Bij het opstellen van de criteria voor de screening is gebruik gemaakt van de lijst van 'criteria' zoals die door de NQA aan de HR zijn bekendgemaakt (2012). In de vergadering zijn de bevindingen van de examencommissieleden besproken en op basis van de resultaten van de screening heeft de examencommissie haar rapportage opgesteld</p>	<p>De TC heeft mandaat om alle toetsen in het curriculum te onderzoeken waaronder ook cursussen van eindniveau. De borgende taken van de TC's betreffen een controle van de toetskwaliteit achteraf.</p>

	met conclusies en aanbevelingen. De examencommissie heeft in het kader van haar PDCA de opleiding expliciet gevraagd om terugkoppeling om zo de uitvoering van de aanbevelingen te monitoren	
IVG	Ja, de EC heeft om te voldoen aan haar borgingstaak in 2019-2020 een nieuwe 3-jaarlijkse cyclus omtrent de planning en de uitvoering van de controle borging eindniveau opgezet. Van de opleidingen die in 2019-2020 uitgebreid op het eindniveau gecontroleerd zijn, is de opvolging van de eerder besproken adviezen opgevraagd. Van hbo-verpleegkunde is de opvolging van de adviezen op afstudeerniveau ontvangen. Wegens tijdgebrek van de examencommissieleden is de opvolging van de andere opleidingen nog niet inhoudelijk besproken. De commissie stelt de onderwijsmanager verantwoordelijk voor de aanlevering.	Wordt noch expliciet benoemd noch uitgesloten. De examencommissie mandateert de toetscommissie onder meer beoordelen van de kwaliteit van tentamens en examens met betrekking tot de validiteit, betrouwbaarheid en inzichtelijkheid van toetsen alsmede in hoeverre de kwaliteit van deze examens leidt tot een gewaarborgd eindniveau. De toetscommissie betreft alle binnen de opleiding aanwezige toetsvormen in hun onderzoek.
IVL	Ja, de examencommissie voert zelf screenings uit en bespreekt de bevindingen met de betrokken onderwijsmanagers. Om te controleren of het eindniveau van de opleiding geborgd is zoals de kwalificaties zijn beschreven in de OER heeft de examencommissie voor iedere opleiding twee afstudeeronderzoeken gescreend. Daarnaast zijn er steekproefsgewijs eindassessments gescreend van verschillende opleidingen. Daarnaast zijn de examencommissieleden in hun rol als docent aanwezig geweest bij een aantal eindassessments, beoordelingsgesprekken en kalibratiesessies. De bevindingen zijn opgeschreven op een standaardformulier. Uit de resultaten van de screening blijkt dat de onderzoeken en assessments op niveau zijn en de bevindingen van de examencommissie overeenstemmen met die van de beoordelingen van de opleiding.	De TC Breed en Bijzonder buigt zich over de toetsen die niet onder de andere TC's vallen. Voorbeelden zijn, de stages, de derde- en vierdejaars assessments, minors, keuzevakken van de LERO en specifieke toetsen van bijzondere trajecten zoals de zij-instroom, kopopleiding en PDG.
RAC	Ja, de borging van de kwaliteit van het eindniveau van de opleidingen is één van de hoofdtaken van de examencommissie. Daarom borgt de examencommissie zelf het gerealiseerde eindniveau in een 2-jarige cyclus. Iedere opleiding wordt door twee leden van de examencommissie bekeken (vier-ogen principe). De verdeling is opgenomen in de jaarplanning "borging eindniveau". De examencommissie werkt met een twee-jaren plan waarbij de PDCA-cyclus centraal staat. Er worden periodiek diverse borgingsactiviteiten uitgevoerd om het eindniveau te borgen. In het ene jaar bekijkt de examencommissie de afstudeerhandleiding en eindwerken, én woont kalibratiesessies en afstudeerzittingen/assessments bij. In het jaar daarop monitort de examencommissie wat de ontwikkelingen zijn en in welke hoedanigheid de verbeteracties zijn doorgevoerd naar aanleiding van de bevindingen van het voorgaande jaar. Verder bepaalt de examencommissie in dat jaar welke borgingsactiviteiten verder nodig zijn om het eindniveau te kunnen borgen. Op deze wijze krijgt de opleiding voldoende ruimte om zich te ontwikkelen en te verbeteren en kan de examencommissie ieder jaar het eindniveau borgen (en verder wordt gespecificeerd wat de borgingsactiviteiten zijn). In een heldere tabel (pagina 19!) is weergegeven welke activiteiten de examencommissie heeft ondernomen om tot een uitspraak over het gerealiseerde eindniveau te komen. De examencommissie is positief gestemd over de opzet van het afstudeerprogramma, het afstudeerproces en de geleverde eindwerken. De bevindingen van de borgingsactiviteiten worden door de examencommissie teruggekoppeld aan de opleidingen middels het borgingsdocument, de verslaglegging van de kalibratiesessie(s) en het feedbackgesprek/monitorgesprek.	Indien nodig wordt het toetscommissielid van de te borgen opleiding gevraagd naar een paar eindwerken te kijken.
RBS	Ja, wat betreft eigen verrichte activiteiten, heeft de examencommissie ook dit verslagjaar o.b.v. haar 'plan van aanpak controle studieonderdelen eindniveau' (conform haar beleids- en jaarwerkplan) een aanpak en planning opgesteld om een interne en externe controle te doen op de cursussen en de bijbehorende tentamens gedefinieerd op eindniveau en scripties. Met behulp van afgestemde instrumenten werd er constructief de validiteit, betrouwbaarheid en inzichtelijkheid van de toetsen gecontroleerd, gericht op de zelfevaluatie en samenhang in het toetsprogramma. De verrichte activiteiten inzake interne controle waren o.a.: • Controle van de voorwaarden/handleidingen van de scripties a.d.h.v. vastgestelde handreikingen. • Overleg met de cursusbeheerders/coördinatoren stage en thesis, terugblik bevindingen vorig jaar, analyse huidig studiejaar en vooruitblik. • Screening scripties a.d.h.v. vastgesteld checklist en kalibratie. • Controle van aansluiting	Niet expliciet benoemd, maar de examencommissie heeft de taak voor het borgen van de kwaliteit van tentamens gemandateerd aan de toetscommissies. De toetscommissie betreft alle binnen de opleiding aanwezige toetsvormen in hun onderzoek.

	beoordelingsformulieren, leerresultaten, toetsplan IB en HR-toetsbeleid. • Bijwonen afstudeerzittingen.	
RMI	Ja, toetsen waar eindkwalificaties worden beoordeeld. De examencommissie voert deze screenings zelf uit. Verrichte activiteiten examencommissie • Steekproefsgewijs afstudeerzittingen bijwonen en toetsen of de procedures overeenkomen met de afstudeerhandleiding. * • Toetsen op eindniveau screenen door de examencommissie. • Advies geven aan de directie met behulp van de curriculumcommissies. De examencommissie maakt hierbij gebruik van het adviesrecht zoals geformuleerd in de hogeschool brede processen ten aanzien van curriculumontwikkeling. • Aanwijzen van examinatoren afstuderen, examinatoren toetsen en assessoren conform de daartoe vastgestelde criteria. • Controle op behaalde studiepunten in de examenraadsvergadering. *Afstudeerprogramma's De examencommissie screent de afstudeerprogramma's op drie punten: -Handleidingen afstuderen -Steekproeven kwaliteit afstudeerzittingen - Steekproeven kwaliteit afstudeerwerken	De Examencommissie RMI mandateert de toetscommissie RMI de volgende taak uit te voeren: Het beoordelen van de kwaliteit van alle toetsen over de vier leerjaren met uitzondering van toetsen waar eindkwalificaties worden beoordeeld [...].
WdKA	Ja, aan de hand van een observatieformulier dat de Examencommissie heeft opgesteld. Dit betreft de volgende onderwerpen: • Transparantie en opvolging procedure • Aanwezigheid externe validering • Validiteit en betrouwbaarheid van de toetsing waarmee eindtermen moeten worden bewezen: o Toepassing beoordelingscriteria o Gebruik cesuur Check op niveau van beginnend professional Protocol Afstuderen 2.0, https://toetsbekwaamheid.nl/protocol-afstuderen-2-0/ Jaarlijks voert de Examencommissie de volgende activiteiten uit m.b.t. toetsing eindniveau: A. Aanwijzing gekwalificeerde examinatoren. B. Aanwijzing externe deskundigen als mede-beoordelaar c.q. adviseur. C. Vaststelling of studenten voldoen aan de voorwaarden voor het verkrijgen van een propedeuse BA dan wel diploma BA of MA. D. Toezicht op een correcte beschrijving, betekening en uitreiking van getuigschriften en diploma's. Controle eindexamenprocedures en eindniveau en hierover gerapporteerd aan management. E. De Examencommissie heeft in verslagjaar steekproefsgewijs geobserveerd bij de beoordeling van afstudeeronderdelen bij alle BA opleidingen en bij de MA Education in Arts. Over de observaties zijn of worden rapporten uitgebracht en/of bevindingen worden besproken met verantwoordelijk management (onderwijsmanagers BA opleidingen en courseleader MEIA).	Wordt noch expliciet benoemd noch uitgesloten. De Examencommissie heeft de taak om de kwaliteit van toetsen te borgen gemandateerd aan Toetscommissies. De Toetscommissies betrekken alle binnen de opleiding aanwezige toetsvormen in hun onderzoek
CTO	Omdat een aantal activiteiten niet van toepassing is voor de CTO, is het hoofdstuk Onderzoek naar gerealiseerde leerresultaten niet opgenomen.	De CTO geeft jaarlijks een mandaat af aan de toetscommissie om de kwaliteit van de toelatingsexamens te borgen. De bevindingen worden gemaild naar de betreffende modulehouder en vervolgens met de modulehouder besproken. In de jaarplanning van de CTO zijn twee tussentijdse momenten opgenomen waarin de toetscommissie inzicht geeft aan de CTO over haar werkzaamheden en bevindingen.

Tabel 7 Wat is rol examencommissie en toetscommissies bij borging eindniveau?

Sommige TC's worden expliciet gemandateerd tot enkel cursussen anders dan eindniveau (HRBS Commerce en RMI), andere TC's worden expliciet gemandateerd om ook (naast de eigen controle activiteiten van de EC) eindniveau mee te nemen in de borging (HRBS FinMan, IGO, ISO, IvL en RAC tot zekere hoogte) waarmee deels voldaan wordt aan de kritische kanttekeningen van de Inspectie van het Onderwijs. Opvallend is nog wel dat er ook meerdere TC's zijn waarbij het mandaat de algemene taak van borging van tentamens en examens (zie ook hoofdstuk 3) benoemt zonder de cursussen van eindniveau expliciet in- of uit te sluiten (EAS, IVG, RBS en WdKA). Weliswaar zijn er nog uitzonderingen maar het betekent niet per definitie dat een TC nooit gevraagd kan worden om mee te kijken ingeval er behoefte aan is (RAC). Een ander voorbeeld bij IGO is dat de EC haar eigen kritische punten en aanbevelingen naast die van de TC neerlegt ter vergelijking en afstemming. De jaarverslagen lezende is er een kennelijke behoefte om daar waar nodig de TC wel te betrekken bij cursussen van eindniveau.

Samenvattend

Alle EC's hebben afgelopen jaar in overgrote meerderheid zelf de borging van de gerealiseerde leerresultaten uitgevoerd. Er is een begin gemaakt aan het bespreken van de werkwijze van EC en TC wat betreft de borgingstaken inzake gerealiseerde leerresultaten d.m.v. thematische bijeenkomsten over profilering en inrichting TC's. Concretisering hiervan in het mandaat is te adviseren (zie aanbeveling 1). De verdiepingsslag moet nog komen en met aanbeveling 1 van dit rapport in samenhang met aanbeveling 5 en 6 uit het onderzoeksrapport 2019-2020 is dit een lopend actiepunt voor het PVE. Verscherping van het TC-mandaat is te adviseren, met name de generaliteit van de mandatering van het borgen van de kwaliteit van de *tentamen* en *examens* waarbij de TC alle binnen de opleiding aanwezige toetsvormen in hun onderzoek betreft. Het concretiseren of dit eindniveau inhoudt en verduidelijking van de planning/werkwijze versterkt de borgende taak van de TC. Uiteraard is het van belang dat de EC oplettend blijft in het zelf uitvoeren van de borgingstaken inzake gerealiseerde leerresultaten en het gegeven TC-mandaat jaarlijks herziet. Aanvullend kunnen TC benaderd worden om (ook) een kritische blik te werpen om zo vergelijking en afstemming te bereiken, waarbij het nodig is dat hierover duidelijke afspraken gemaakt worden (eventueel middels het mandaat).

4.3 Verantwoording van de borging van de kwaliteit van examens in de jaarverslagen van de examencommissies

De uitkomsten van de voorgaande onderzoeksrapporten inzake de gerealiseerde leerresultaten lieten als rode draad zien dat er meer behoefte was aan inhoudelijke, betekenisvolle verantwoording van de EC's op dit onderdeel. Het is gebleken dat dit een bewerkelijk verbeterslag is maar d.m.v. kallibratie en een leergierige houding zijn de EC's op dit onderdeel merkbaar gegroeid in het meer inhoudelijk en betekenisvol verantwoorden. De procedurele verantwoording is ingekort (en voor de volledigheid is het prettig om ook te lezen hoe de borgingsactiviteiten hebben plaats gevonden) en de uitspraken over de kwaliteit per opleiding worden steeds concreter, inclusief onderbouwing van de werkzaamheden. De onderbouwing kan hier en daar betekenisvoller en specifiekere, maar een harmonisering in de manier waarom de EC's hun uitspraak doen is duidelijk te bemerken. Hiermee is voldaan aan de aanbeveling 10 uit Onderzoeksrapport 2019-2020: "Richt bij hoofdstuk 4 (format) een aparte paragraaf in waarin de examencommissie de kwalitatieve uitspraak over het niveau van de gerealiseerde leerresultaten voor elke afzonderlijke opleiding expliciet geeft." Het format jaarverslag is hierop aangepast (paragraaf 4.1).

a. Expliciete uitspraak over de kwaliteit van de examens per opleiding

Examencommissie	Uitspraken examencommissies over het gerealiseerde eindniveau
CMI	Ja, EC is van mening dat bij alle opleidingen van CMI het eindniveau geborgd is. De examencommissie komt tot deze conclusie op basis van de check eindniveau en de wijze waarop externe validering bij alle opleidingen een plaats heeft. Bij alle opleiding van CMI worden bij het eindniveau alle competenties op eindniveau afgetoetst. <i>Wat betreft het procesmatige aspect van het afstuderen: De EC heeft bijna alle opgevraagde stukken ontvangen en dat betekent dat de archivering in orde is en is ook overtuigd dat vaststelling van resultaten door examinatoren gedegen gebeurt.</i> De examencommissie van CMI is van mening dat bij de opleidingen Inf, Ti, CMD, CMGT(&MT) en CO er sprake is van een degelijke ontworpen afstudeerprogramma's. landelijke eindkwalificatie vormen de basis en de vertaling naar de eindcompetenties is in orde. Het werkveld is betrokken bij het ontwerpen en bij de toetsing. Het proces is voor iedereen goed te volgen en de verschillende onderdelen zijn goed terug te vinden. De examencommissie ziet een dergelijk systeem van toetsen en beoordelen. De aanbevelingen die de examencommissie doet zijn gericht op een basis die in orde is. Vervolgens per opleiding nadere onderbouwing.
HRBS Commerce	Ja, per opleiding en in zijn algemeenheid. Bevindingen EK Commerce: De uitkomst van de borgingsactiviteiten was tot tevredenheid van de EK bij alle community's van beide opleidingen in orde. Het

	eindniveau van de opleidingen Commerciële Economie en Ondernemerschap & Retailmanagement wordt beoordeeld als "positief"
EAS	Ja, over alle opleidingen ziet de EC dat er beoordelingsformulieren zijn voor het afstuderen en dat herleidbaar is hoe tot een oordeel is gekomen. In par. 4.1 wordt al per opleiding wat omschreven en verder meer inhoudelijk (kort) in par 4.2
HRBS FinMan	De onderbouwing van het oordeel naar de gerealiseerde leerresultaten (voorheen eindkwalificaties) van de opleidingen valt uiteen in drie onderdelen: 1. Curriculumscans (beoordeling van de curricula incl. toetsbeleid- en programma), 2. Eigen screening van individuele werken; 3. Samenvatting van rapportages van afstudeercommissies). Oordeel per opleiding is niet geheel duidelijk. Na analyse van screeningsresultaten conclusie dat de gegeven beoordelingen over het algemeen goed passen bij de kwaliteit van het afstudeerwerk . Verder wordt redelijk per opleiding beschreven waar beoordelingsprocedure en navolgbaarheid van documentatie beter kan. Onder onderdeel 3 (samenvatting rapportages afstudeercommissies) wordt wel per opleiding apart een oordeel gegeven (komt wellicht ook doordat elke opleiding zijn eigen afstudeercommissie heeft). Redelijk procedureel beschreven.
IGO	Ja, voor elke opleiding een uitspraak en voor alle genoemde opleidingen geldt dat, hoewel de EC en ook de TC hier en daar kanttekeningen hebben bij bepaalde beoordelingen, dit toch om incidenten lijkt te gaan die verder niet wijzen op structurele problemen. Uit de observaties van de bijgewoon de afstudeerzittingen kwam naar voren dat de vastgestelde protocollen voldeden en op correcte wijze werden uitgevoerd. Bij masters: De EC betwijfelt niet dat de voldoende terecht zijn, maar is wel van oordeel dat de beoordeling transparanter moet zijn.
ISO	Ja, voor elke opleiding een uitspraak . Voor de bacheloropleiding Social Work, voor de masteropleiding Begeleidingskunde en voor de masteropleiding Pedagogiek geldt dat het afstudeerniveau voldoende geborgd. De deeltijdvariant van de bacheloropleiding Social Work verdient extra aandacht, met name als het gaat om de werkplekeisen en de navolgbaarheid van de totstandkoming van de beoordelingen. Algemeen eindoordeel is dat volgens de EC de ISO-opleidingen op de standaarden van systeem van toetsing en gerealiseerde leerresultaten voldoen aan de basiskwaliteit.
IVG	Ja, de EC geeft heel bonding maar helder per opleiding weer wat gedaan is, eindoordeel en advies . Vorige paragraaf mag wat uitgebreider om werkwijze duidelijker te hebben zodat het logischer is hoe tot de bevindingen zijn gekomen.
IVL	Tot zekere hoogte, niet gespecificeerd naar opleiding maar per cluster . Te lezen is de uitspraak dat uit de resultaten van de screening blijkt dat de onderzoeken en assessments op niveau zijn en de bevindingen van de EC niet erg afwijken van de beoordelingen van de opleiding. Concretisering van een expliciet (eind)oordeel per opleiding zou het wat meer verduidelijken.
RAC	Ja, heel concreet, helder en to the point in par.4.2
RBS	Ja, heel helder per opleiding par 4.2 o.b.v. hun totaal rapport. In 4.4 samengevat de adviezen. O.b.v. de genoemde controle activiteiten (paragraaf 4.1) en (positieve) oordelen met daarin ook adviezen (paragraaf 4.2) zijn de bevindingen en aanbevelingen van de examencommissie besproken met de opleidingsmanagers en directie aan de hand van haar eindrapportages. Zoals ook omschreven in paragraaf 4.2 zijn de voornaamste adviezen n.a.v. ons onderzoek voor het studiejaar 2020-2021 samengevat. En in 4.5 ook terugblikkend op vorig studiejaar en wat ze dan voornemens zijn te doen in komende studiejaar.
RMI	Ja, in principe wordt dit gedaan, lijkt veel op de NVAO-kaders en zinvol mogelijk om het wat concreter toegespitst op de opleiding zijn.
WdKA	Het zit verworven in par 4.1, had explicieter gekund en verder in par. 4.3 (heel puntsgewijs) met ook concreet geformuleerde aandachtspunten. Vanuit het management is overigens niet actief gereageerd op de toegezonden rapporten, geen verzoek om nadere bespreking en ook geen terugkoppeling over wat men ermee heeft gedaan. In een vergadering met de Examencommissie heeft het management wel in algemene zin aangegeven dat het gedetailleerde rapporten zijn met bruikbare adviezen die men meeneemt in vervolgacties.
CTO	Ja, CTO spreekt zich uit over de kwaliteit van de toelatingsexamens.

Tabel 8 Uitspraken examencommissies over het gerealiseerde eindniveau

Tevens hebben sommige EC's een omschrijving gegeven van de holistisch blik die geworpen is op de samenhang en verbinding tussen de gestelde eisen en of de toetsplannen, toetsprogramma's en toetsbeleid hierop aanpassen (bijv. HRBS en RBS). Daarmee laten de EC's zien dat niet alleen op 'microniveau' de kwaliteit geborgd is, maar dat de optelsom ervan

ook voor de EC een overtuiging is dat daarmee het examen als een 'geheel der dingen' een logische en samenhangend programma is wat leidt tot het betreffende getuigschrift. Via het PVE wordt er gekalibreerd hoe een expliciet oordeel te geven en worden er best practices gedeeld zoals op welke wijze op voorhand een borgingsagenda/plan wordt opgesteld om de borgingstaken uit te voeren (inclusief die van de TC's). O.b.v. aanbeveling 11 uit onderzoeksrapport 2019-2020 wordt er verder een centraal format uitgewerkt voor rapportering van het gedane onderzoek met de bevindingen en aanbevelingen en de wijze waarop de opleidingen hierover geïnformeerd worden om zo concrete vervolgstappen af te stemmen.

Aanbeveling 4: *Geef naast een expliciet oordeel van het niveau, ook een expliciet oordeel over "het geheel der dingen", waarbij samenhang van cursussen met de bijbehorende toetsen en plaats in het curriculum navolbaar zijn. Schets een (holistisch) beeld inzake cursussen en (dus ook) tentamens (van overige niveaus), waarbij het gehele toetsprogramma met de opleiding besproken en geanalyseerd is om de samenhang en opbouw te waarderen zodat het toetssysteem inclusief gezamenlijke kwaliteitsstandaarden (verder) ontwikkeld kan worden. Dit zal bijdragen aan het verder ontwikkelen van een toetssysteem van correct niveau. De vraag rijst echter of dit elk jaar allemaal gedaan moet worden. Het zou een overweging kunnen zijn om hier een meerjarenplan te hanteren.*

Samenvattend

Steeds meer wordt er inhoudelijk en betekenisvol verantwoord. De uitspraken over de kwaliteit per opleiding worden steeds concreter, inclusief onderbouwing van de werkzaamheden, waarvan de mate van detaillering van omschrijving van de werkzaamheden verschilt. Harmonisering van de manier waarop de examencommissies hun uitspraak doen is merkbaar en blijvende aandacht wordt gevraagd om de onderbouwing betekenisvol en specifiek te maken. Het jaarverslag format is aangevuld met een extra paragraaf 'onderbouwing' en via het PVE kalibreren de voorzitters (middels een opgestelde handreiking inzake onderbouwd oordeel per opleiding) onder meer de volgende zaken, namelijk:

- hoe je als EC het (eind)niveau borgt, oftewel wat zijn de controle activiteiten (en welke instrumenten worden gehanteerd/plan van aanpak);
- vervolgens hoe de EC (o.b.v. de controleactiviteiten) tot een oordeel gekomen is en hoe je dit te onderbouwen (bijv. in de vorm van een rapportage), hoe worden de bevindingen en aanbevelingen teruggekoppeld aan de opleiding en wat zijn de afspraken?

4.4 Betrokkenheid van externen bij de beoordeling van de beoogde leerresultaten

Veelal is er een beroep gedaan op het werkveld of externe deskundigen met als veelvoorkomende reden dat zij advies kunnen geven op de competentieontwikkeling van de student en/of wat de meerwaarde is van het opgeleverde beroepsproduct. Ook is steeds meer te lezen dat er een behoefte is bij meerdere EC's om zusteropleidingen te verzoeken om een externe blik. Dus niet alleen beroepsinhoudelijk is er behoefte aan externe input, ook op onderwijskundig vlak is er interesse om de vergelijking te maken. Er is een richtlijn voor een profielschets en de voorzitters leggen hun eigen opgestelde aanvullende voorwaarden voor externen naast elkaar neer om tot een richtlijn te komen. Verder is ook (grotendeels) uitvoering gegeven aan aanbeveling 12 uit het Onderzoeksrapport 2019-2020: *"Vul de ambities voor externe validering in met gerichte acties om toegevoegde waarde te creëren (ontwikkeling kwaliteitseisen externe examinatoren, screening beoordelingsformulieren etc.). Bijvoorbeeld door good practices uit te wisselen en examencommissies en managers te stimuleren om beide vormen van externe validering, dus de beoordeling van het afstuderen zélf als de beoordeling van afstudeerwerk achteraf, (nog intensiever) te gaan gebruiken in de opleidingen. Daarbij zou de focus moeten liggen op de kwaliteit van de inhoud van het afstuderen; dat vraagt dan*

natuurlijk inhoudelijke expertise. Het toepassen van verschillende vormen van externe validering dient plaats te vinden binnen het normale onderwijsproces en dus aangestuurd te worden door het management. Examencommissies kunnen vanuit hun borgende taak hierin een rol vervullen. Centrale sturing via het PVE en de 'R6' kan hier hulp bieden.'" Het jaarverslag is aangevuld (onder paragraaf 'externe validering') door te vragen o.b.v. welke voorwaarden externe examinatoren worden aangewezen. Tevens is in de meeste jaarverslagen duidelijk te lezen dat er externen ingezet worden bij het afstuderen zelf, of achteraf, bij het reviewen van afstudeerwerk. Het ene proces heeft impact op de beoordeling van de individuele student, het andere zegt iets over het gerealiseerde eindniveau bij de opleidingen. Om die reden wordt in onderstaande tabellen gescheiden over beide processen gerapporteerd.

Vreemde ogen bij beoordeling van het afstuderen zelf

Examencommissie	Vreemde ogen bij beoordeling van het afstuderen zelf in 2019-2020
CMI	Op beperkte schaal worden examinatoren van INF ingezet bij collega opleidingen. De opleiding CMD laat examinatoren deelnemen als toehoorder bij afstudeerzittingen van collega-opleidingen. Daarnaast maakt het oordeel van de opdrachtgever over het proces van afstuderen en het eindproduct onderdeel uit van de beoordeling. Bij het mondelinge examen van het eindwerk wordt bij alle opleidingen, behalve bij CO gebruik gemaakt van een extern gecommiteerde en/of bedrijfsbegeleider. opleiding CO maakt bij dit onderdeel gebruik van een externe examinator.
HRBS Commerce	Bij de community's GMS, CMS, MOS, SMM en ENT zijn er bij het afstuderen externe examinatoren om een beoordelende rol te vervullen. Zij worden door de examenkamer formeel aangewezen. Deze personen hebben een functie in het bedrijfsleven, die past bij de opleidingen, en zijn allen in het bezit van een masteropleiding. Voor hen is er ook een trainingsprogramma opgesteld (in samenspraak met HRacademie).
EAS	Bij examens op eindniveau kunnen de opleidingen externe deskundigen inschakelen. In de afstudeerhandleiding kan vermeld staan wat de status is van de externen. Hebben zij een adviesrecht of mogen zij op een andere manier meewerken aan de totstandkoming van het eindoordeel? Alle opleidingen met uitzondering van IPO, maken gebruik van het 'vreemde ogen' principe in de vorm van een onafhankelijk extern deskundige bij alle zittingen of een deel van de zittingen (steekproef). Eén van de acht opleidingen te weten: Technische Bedrijfskunde heeft externe examinatoren.
HRBS FinMan	Wordt per opleiding apart beschreven, bijv. AMC: Externe validatie wordt verder toegepast door de adviserende rol van de bedrijfsbegeleider bij beoordeling van afstuderen, zoals ook het AMC concludeert (geldt ook voor BKD, BIM en F&C). BIM: Coaching en beoordeling van studenten is grotendeels uit elkaar getrokken. F&C: benoeming externe examinatoren, externe kwaliteitsmonitor, benchmark met andere hogescholen incl. synchronisatie van kalibratie eindniveau. FTA's afstudeercommissie bestaat uit interne en externe leden. HRM: praktijkbegeleider adviserend + externe examinator. De benoeming van externe examinatoren geldt voor de opleiding FTA, BIM en voor de deeltijdopleidingen van de Career Academy Voor Accountancy, Finance & Control en Financial Services Management worden geen externe examinatoren benoemd. Het principe van 'vreemde ogen' wordt echter wel gevolgd, doch niet door benoemde examinatoren, maar door bedrijfs- en praktijkopleiders in de rol van adviseur. Bij Finance & Control wordt gebruik gemaakt van externe kwaliteitsmonitoren (personen uit het beroepenveld) om de werkwijze en beoordelingssystematiek bij afstudeerzittingen te monitoren en te beoordelen.
IGO	Alle bacheloropleidingen werken met zogenoemde extern deskundigen die mee beoordelen bij de afstudeeropdrachten. De opleiding FM zet ze daarnaast ook in bij beoordelingen op eindniveau in het derde jaar. De extern deskundigen zijn door de examencommissie benoemde examinatoren die ruime, actuele ervaring op minimaal hbo-niveau in het beroepenveld moeten hebben. MA-opleidingen idem
ISO	In het verslagjaar is het Kenniscentrum Talentontwikkeling ingeschakeld bij de beoordeling van de cursus Bachelorproef van de opleiding Social Work (voltijd) en bij de masterthesis van de masteropleiding Pedagogiek. De cursusbeheerders van de cursus Bachelorproef Social Work voltijd kalibreren met hun collega's van andere hogescholen. Afgelopen jaar heeft een lid van de examencommissie enkele eindgesprekken in de cursus Bachelorproef als toehoorder (online) bijgewoond. Bij toetsing van eindkwalificaties in samenwerking met de beroepspraktijk (stage/professionele ontwikkeling, bachelorproef en masterthesis), beoordelen de begeleiders vanuit de beroepspraktijk, de Leerwerkgemeenschappen (LWG's) in de opleiding Social Work voltijd, de

	prestaties van de student. De rol van de praktijkbegeleiders in de procedure is beschreven in de cursushandleidingen. Daar de praktijkbegeleiders geen aangewezen examinatoren zijn, worden deze beoordelingen als (zwaarwegend) advies in de beoordelingsprocedures meegenomen.
IVG	Externe validering wordt door de opleidingen vormgegeven door de inzet van externen uit het werkveld bij de beoordeling van het afstuderen van de studenten. Heel beknopt dit stukje. Wel worden ze door EC benoemd en volgen training en verdere info hierover in H. externe examinatoren. Redelijk bondig beschreven.
IVL	Vormen van de externe validering zijn bijvoorbeeld de kalibratiesessies met zusterhogescholen en het betrekken van werkveldassessoren bij het afnemen van de eindassessments. (maar doet de examencommissie dit dan ook? Bij cluster Talen en cluster M&M wel). Bij het eindniveau zijn externen betrokken anders dan bij de stage waarbij de stagebegeleider een adviserende rol heeft bij het vaststellen van het cijfer voor de afstudeerstage. Er wordt veel beschreven hoe er (extern) gekalibreerd is, mis meer de inhoudelijke onderbouwing en oordeel.
RAC	Er wordt onderscheid gemaakt tussen externe deskundigen en externe examinatoren. De externe deskundigen zijn veelal bedrijfsbegeleiders die een adviserende rol hebben. Zij geven advies op de competentieontwikkeling van de student en wat de meerwaarde is van het opgeleverde beroepsproduct. Bij enkele opleidingen worden externe deskundigen ingezet als externe examinatoren. Zij worden benoemd door de examencommissie op basis van de voordracht van de opleiding.
RBS	De beoordeling van de eindwerken bij zowel de Masters als de Bacheloropleidingen vinden plaats met behulp van het vier-ogen principe. De begeleider begeleidt en daarnaast worden er twee, niet bij de begeleiding betrokken, collega's aangesteld als eerste dan wel tweede examinator. Bij de bachelors zijn bij het afnemen van de eindwerkstukken (mede)beoordelaars (al dan niet in een adviserende rol) geen personen van buiten de opleiding en/of hogeschool betrokken geweest als examinator. Wel worden er standaard een evaluatie gevraagd van het bedrijf. Bij de Masters is er tevens sprake van het gebruikmaken van een externe beoordelaar.
RMI	Onder 1 adem worden alle externe validatie opties benoemd. Onder 8.2 De benoeming van externe examinatoren geldt alleen voor de opleiding CTE waarin een aantal externe examinatoren worden benoemd voor de afstudeercommissie als examinator afstudeerwerken. Deze externen komen allen uit het beroepenveld
WdKA	Bij alle vier BA opleidingen zijn altijd ten minste twee examinatoren betrokken, waarvan minimaal één examinator niet de begeleider was van de student in dit traject, en dit vindt altijd plaats in aanwezigheid van een extern deskundige. Bij de Masteropleidingen vindt toetsing ook altijd plaats door meerdere aangewezen examinatoren en in aanwezigheid van extern deskundigen. Bij alle opleidingen op BA en MA niveau is sprake van externe validatie bij de toetsing van het eindniveau. Elke opleiding volgt daarbij eigen beschreven procedures die zijn ontwikkeld in de loop van de jaren en die recht doen aan de betreffende onderwijs- en/of beroepspraktijk.
CTO	n.v.t.

Tabel 9 Externe validering bij het afstuderen zelf

Externe validering bij beoordeling afstudeerwerk achteraf

Examencommissie	Activiteiten externe validering bij beoordeling afstudeerwerk achteraf in 2019-2020
CMI	De EC heeft aanvullend informatie bij de opleidingen opgevraagd om daarmee zicht te krijgen op hoe de opleidingen gebruik maken van externe validering. Bij de opleidingen van CMI komt dit met name terug in het betrekken van het werkveld bij het ontwikkelen van het afstudeertraject en bij beoordelen van afstudeerwerken. Daarnaast wordt in een aantal gevallen het afstudeerprogramma getoetst bij collega-opleidingen. Alle opleidingen meten door middel van schriftelijke enquêtes de tevredenheid en het oordeel van de opdrachtgevers. opleiding CO maakt bij dit onderdeel gebruik van een externe examinator. Externe validering maakt bij alle opleiding van CMI onderdeel uit van de evaluatie van het eindniveau. Het beroepenveld is op verschillende wijze sterk betrokken bij het eindniveau.
HRBS Commerce	Normaal gesproken worden afstudeerwerken gekalibreerd met andere hogescholen (Utrecht, Amsterdam, Den Haag, HAN, Hanzehogeschool en Saxion). Hiertoe is door het management in dit studiejaar geen opdracht gegeven. De examenkamer kan met dit management besluiten voor dit

	studiejaar leven, met name vanwege de accreditaties die onlangs bij beide opleidingen hebben plaatsgevonden. Toegezegd is dat komend studiejaar weer extern gevalideerd gaat worden.
EAS	Daarnaast werken de opleidingen ook met beroepenveldcommissies waarin het werkveld input/advies kan geven op het curriculum en afstuderen + nieuw actief extern lid geïntroduceerd van een zusterinstituut bij Saxion. Dit zal resulteren in een samenwerking zowel qua zicht op en advisering rondom procedures maar ook in inhoudelijke overleggen tussen de zusteropleidingen.
HRBS FinMan	Per opleiding apart beschreven, bijv. AMC: Jaarlijks wordt er een benchmark uitgevoerd met enkele hogescholen (ook bij HRM). BDK: geen invulling aan vreemde ogen, wel kalibratie afstuderen via landelijke platform. BIM: Vertegenwoordigers van deze scholen wonen afstudeerzittingen van elkaar.
IGO	Een aantal opleidingen bespreekt de actuele ontwikkelingen ook met beroepenveldcommissies. Van een structurele uitwisseling met zusteropleidingen bij andere hogescholen om te kalibreren is nog geen sprake. Voor de masteropleidingen geldt dat het programma verweven is met de praktijk. Op vrijwel alle punten waar studenten worden beoordeeld zijn deskundigen uit de actuele beroepspraktijk betrokken, die in overleg met één of meerdere van de vaste docenten de beoordeling vaststellen. Daarnaast acht de examencommissie het wenselijk dat er een uitwisseling komt met zusteropleidingen elders.
ISO	En extern lid EC neemt ook deel aan screening van afstudeerwerken. In het verslagjaar is het eerdere voornemen om in het kader van externe validering samenwerking te zoeken met andere hogescholen door de omstandigheden niet geëffectueerd; het komende studiejaar zal dit opgepakt worden.
IVG	Wordt niet meteen duidelijk omschreven, maar wel in H. 9: Voor de thesis is er een uitwisseling geweest met MPA Hanze Hogeschool Groningen. Deze werkwijze zal gecontinueerd worden.
IVL	Wordt voornamelijk in 4.2 beschreven en onder 4.3 gaat het over de bevindingen per opleiding en opvolging van de bevindingen.
RAC	Iedere opleiding heeft een werkveldcommissie. Echter, deze wordt (nog) niet bij alle opleidingen ingezet bij het valideren van eindwerken. Wel zijn er ontwikkelingen gaande waarbij steeds meer opleidingen afstemming zoeken met de verwante Ad-opleidingen.
RBS	Tevens is er in het studiejaar 2020-2021 vanuit de bacheloropleiding IB een onderzoek gedaan onder het afnemend beroepenveld en bedrijfsbegeleiders. Ook is er gestart met uitwisseling onder collega hogescholen en is er een meeting van de beroepenveldcommissie (Advisory Board IB) besteed aan de eindwerken van de Bachelor IB. EC heeft in haar beleidsdocument plan van aanpak controle eindniveau (standaard) externe controle (dus externe validering) opgenomen naast hun eigen interne controle. Voor de externe controle heeft de examencommissie de intentie nader onderzocht om een structurele wisselwerking met een externe (IB)-examencommissie van een andere hogeschool te bewerkstelligen waarbij tegelijkertijd wij als externe controllers voor de ander werk kunnen controleren. Een eerste lijn is gelegd. Verder zijn evaluaties van professionals vanuit het werkveld besproken en heeft ons extern lid geparticipeerd in onze scriptie screeningsessies.
RMI	Externe validatie door adviserende rol van de bedrijfsbegeleider bij de afstudeerstage. Tevens een examinerende rol van expert uit het werkveld. Externe borging door het jaarlijks uitvoeren van een benchmark met andere hogescholen waarbij de scripties van andere hogescholen worden beoordeeld. Afstudeerprogramma wordt besproken in de werkveldadviescommissie.
WdKA	Alle extern deskundigen hebben een adviserende taak t.a.v. de beoordeling van het eindwerk en ze hebben de taak te rapporteren over hun bevindingen aan het management dan wel de Examencommissie. verder wordt per opleiding externe validering nader toegelicht.
CTO	De CTO maakt (nog) geen gebruik van een extern lid. Wel is er de mogelijkheid om met de CTO van de Hogeschool van Amsterdam in gesprek te gaan over het uitwisselen van een extern lid. Er zijn geen externe examinatoren benoemd. Eerst moet de CTO zich buigen over of zij de benoemingsprocedure gaat hanteren of niet.

Tabel 10 Externe validering achteraf

Bij alle EC's is te lezen dat er op een of andere manier vorm wordt gegeven aan externe betrokkenheid. Veelal wordt inzet van externen bij het afstudeerproces gehanteerd, meestal in de

vorm van advies, maar soms ook oordelend. De EC's hebben gevolg gegeven aan hun ambitie om aandacht aan dit thema te besteden. Het belang van externe validering is dat het beoordelen van de leerresultaten tussen opleidingen, hogescholen of met externe deskundigen een sterke basis biedt voor een geobjectiveerde beoordeling. In de jaarverslagen is dan ook steeds vaker te lezen waar de externe examinatoren aan moeten voldoen of welke scholingsactiviteiten ze moeten volgen. Daarnaast is er binnen R6 de vraag uitgezet naar de eigen EC's wie er behoefte heeft aan een lijntje met een zusteropleiding. Ook zal er binnen de R6 besproken gaan worden hoe de EC's het management hierbij kunnen betrekken.

Aanbeveling 5: organiseer een aparte sessie met OM om concrete valideringsactiviteiten te bespreken (bijv. uitwisseling van eindwerken).

Samenvattend

Er is aandacht voor externe validering, wat het hopelijk tot een vanzelfsprekendheid maakt. Een blijvende uitdaging is het organiseren van externe validering met name als het gaat om zusteropleidingen of aansturing vanuit management om externe validering binnen het normale onderwijsproces plaats te laten vinden.

5. Richtlijnen en aanwijzingen om uitslagen van tentamens vast te stellen

De EC heeft de bevoegdheid om op grond van artikel 7.12b lid 1 sub b WHW 'richtlijnen en aanwijzingen' (R&A) aan examinatoren te geven om binnen het kader van de OER de uitslag van tentamens en examens te beoordelen en vast te stellen. Voorbeelden van richtlijnen en aanwijzingen die gegeven kunnen worden aan de examinatoren zijn zaken met betrekking tot de vorm van tentaminering, of eisen met betrekking tot de aansluiting op eventuele eindtermen. Op het niveau van een studieonderdeel is de examinator de aangewezen persoon voor het leveren van de toetskwaliteit. Een examinator is een docent die door de EC is aangewezen om voor een bepaald studieonderdeel verantwoordelijkheid te dragen over het samenstellen en afnemen van tentamens en het vaststellen van de behaalde resultaten of onderdelen daarvan.

De wet maakt een verschil tussen instellingsbreed toetsbeleid dat in de OER is opgenomen en R&A (beoordelingsnormen) van de EC. Deze R&A zijn van belang voor de kerntaak van de EC, namelijk om de kwaliteit van de tentamens en examens te borgen. De OER geeft de kaders en de EC mogen hun eigen bevoegdheid uitoefenen binnen deze kaders. Deze R&A zijn voor de examinatoren een vertaling van het HR-toetskader en aanverwante kaders¹¹, naar de praktijk van het doceren.

5.1 Afgegeven richtlijnen en aanwijzingen

Examencommissie	Afgegeven richtlijnen en aanwijzingen in 2019-2020
CMI	In het toetsbeleid van de opleiding dat afgeleid is van het CMI-toetsbeleid bespreekt de opleiding de toetsvisie van de opleiding en hoe de toetsing bijdraagt aan de gewenste leeruitkomsten. Procedure afstuderen via Teams sinds maart 2020 aangescherpt.
HRBS Commerce	De toetscommissie heeft in opdracht van de examenkamer ook in afgelopen studiejaar de richtlijnen die opgenomen zijn in de notitie "Toetsen bij Hogeschool Rotterdam Online", opgesteld door de Werkplaats Onderwijsleertechologie (WOLT, 28 maart 2020) gevolgd. O.b.v. dit document zijn aantal afspraken met de cursushouders gemaakt. O.b.v. van het instituutsbreed vastgestelde toetsbeleid is door elke community binnen Commerce een toetsplan opgesteld. De cursushouders hebben de cursusbeschrijvingen met toetsbare leerdoelen opgesteld om een vastgestelde toetsmatrijs per toets te realiseren. Binnen Commerce is afgesproken met de examinatoren dat: • de resultaten vóór de inzageprocedure in Osiris worden ingevoerd en definitief gemaakt; • cijferwijziging via de "cijferwijzigingsprocedure" in OsirisZaak; • hergebruik van tentamen vragen en cases slechts sporadisch en doordacht is toegestaan; • bij twijfel inzake potentiële fraude overlegd dient te worden met een lid van de examenkamer. In verband met het voortduren van de coronacrisis bleven de in vorig verslagjaar gegeven nieuwe richtlijnen en adviezen van kracht: • borging leerdoelen en eindniveau; • fraudebeperking; • bewaking privacyregels; • organiseerbaarheid/technische uitvoerbaarheid; en • voorkomen van studieovertraging.
EAS	Door het blijvend gebruik van digitale toetsplatformen is er meer kennis opgedaan om onregelmatigheden te voorkomen dan wel misbruik te detecteren. Toepassingen van de genomen coronamaatregelen worden volgens de commissie naar tevredenheid opgevolgd. De cursusbeheerders hebben de examencommissie gevonden en op tijd de alternatieve toetsvormen aangevraagd en deze zijn veelal goedgekeurd.
HRBS FinMan	De cursusbeheerders hebben de cursusbeschrijvingen met toetsbare leerdoelen opgesteld om een vastgestelde toetsmatrijs per toets te realiseren. De screening van de toetsen geschiedt aan de hand van een overzicht uit Osiris, waarbij gebruik gemaakt wordt van een door ontwikkelde toetsborgingscommissie ontwikkelde checklist. Deze checklist geeft richtlijnen en aanwijzingen aan de examinatoren zodat zij weten aan welke criteria zij zich dienen te conformeren bij het opstellen van tentamens. Ten behoeve van de alternatieve toetsing in verband met Covid-19 heeft de examencommissie speciale richtlijnen voor de afname van toetsen ontwikkeld in het studiejaar 2019-2020.

¹¹ Zie ook Hint: [Hogeschool - Kwaliteit en onderwijs - Toetsen en beoordelen | HINT \(hr.nl\)](#)

IGO	H. 10 van de OER bood instituutbrede richtlijnen en aanwijzingen. Richtlijn inzake cesuur wat vooraf vast moet liggen is in de praktijk bij kleine fouten in overleg met collega's aangepast en bij ingrijpende veranderingen, moest het gemeld worden bij de examencommissie. Als gevolg van corona werden veel schriftelijke toetsen online en zonder surveillanten afgenomen. De examencommissie heeft een aantal richtlijnen opgesteld en adviezen gegeven om deze toetsen zo goed mogelijk te beveiligen, waarbij afhankelijk van het belang van de toets in het curriculum meer of minder aanvullende eisen golden. De voornaamste maatregelen worden verder beschreven in het jaarverslag.
ISO	Bij cursussen waarin eindkwalificaties getoetst worden is de aanwijzing dat er altijd sprake moet zijn van twee beoordelaars (examinatoren). De examencommissie heeft in eerdere jaren bij de directie aangedrongen op het scheiden van begeleidings- en beoordelingstaken, vooral bij cursussen op eindniveau. Evenals in voorgaande jaren het geval was, beoordelen beide beoordelaars ieder voor zich en onafhankelijk van elkaar de werkstukken van de student en vullen zij ieder een beoordelingsformulier in. Andere gehanteerde eisen, ook in voorgaande jaren, zijn de gebruikelijke eisen dat de toets en de hertoets van een cursus dezelfde vorm en zwaarte dienen te hebben en dat iedere toets 'uniek' dient te zijn, wat inhoudt dat toetsvragen niet of in zeer beperkte mate hergebruikt mogen worden.
IVG	De examencommissie heeft in het verslagjaar, waarin veelvuldig gebruikt gemaakt is van online toetsen, benadrukt dat er unieke toetsen moeten worden aangeboden. Bij online toetsen heeft de examencommissie aan de toetsverantwoordelijken van de opleidingen aangegeven dat alleen het wisselen van volgorde van vragen niet voldoende is. Meer algemene eisen waren dat voor alle toetsen geldt als richtlijn het belang van duidelijkheid over leerdoelen en toetscriteria en een heldere relatie tussen te behalen competenties en onderwijs (constructive alignment). Ten aanzien van de betrouwbaarheid van toetsen stelt IVG de volgende eisen [...].
IVL	Korte beschrijving van wat specifieke adviezen inzake assessment startbekwaam, ingangseisen minors, goedkeuring afwijkend studieprogramma voor langstudeerders.
RAC	Het toetsplan van de opleiding is een uitwerking van het opleidingsprofiel en het RAC-toetsbeleid. Hier maakt de opleiding o.a. duidelijk wat hun toetsvisie is en hoe de eindkwalificaties worden getoetst. Er zijn cursusomschrijvingen en deze bevatten de onderdelen: studiepunten, competenties (leeruitkomsten), leerdoelen, cursusinhoud, toetsvorm, wegen en aanwezigheidsplicht. De toetsinformatie (toetsmatrijs) in de studiehandleidingen is afgeleid van bovenstaande aspecten. De toetscommissie en de examencommissie borgen de kwaliteit van de genoemde richtlijnen door middel van hun borgingsactiviteiten en voorzien de opleidingen van adviezen ter aanscherping van het toetskader. De eerder afgegeven richtlijnen en aanwijzingen die van toepassing zijn in dit verslagjaar de volgende: inzageprocedure RAC-breed; Aanvraagprocedure in het kader van vrije keuzeruimte; Cijferwijzingsprocedure bij grote groepen; Protocol cijferinvoer; Protocol toetsing op afstand: digitale toets via Möbius, schriftelijke toets en assessments/ afstudeerzittingen; Aanwijzing toetsing op afstand bij besluit alternatieve toetsing; verkorte tentamentijd (indien van toepassing); Vergroten database ter voorkoming hergebruik tentamen vragen; Meerdere tentamenvarianten. Naar aanleiding van de borgingsactiviteiten heeft de examencommissie haar richtlijnen en aanwijzingen uitgebreid met onderstaande onderwerpen: Richtlijnen creditpoint toetsen & vrije keuzeruimte klassenvertegenwoordiger en procedure omtrent Osiris zaken.
RBS	De examencommissie heeft tot het vaststellen van richtlijnen en aanwijzingen binnen het kader van de OER om de uitslag van tentamens en examens te beoordelen en vast te stellen op 3 terreinen eerder al algemene richtlijnen geboden: ✓ Richtlijnen voor de constructie van tentamens ✓ Richtlijnen voor de afname van tentamens ✓ Richtlijnen voor het beoordelen en vaststellen van de uitslag. De check vooraf van de tentamens door de toetscommissie heeft de kwaliteit van de examens verbeterd. Op basis van vastgestelde criteria konden er heldere richtlijnen worden meegegeven om goed te kunnen beoordelen of een toets van voldoende kwaliteit en op niveau is. Door de aanhoudende wijzigingen vanwege Corona naar online toetsen op afstand zijn ontwerpcriteria voor toetsen geëvalueerd en herzien om de betrouwbaarheid van de resultaten te verbeteren. Tevens is aandacht gevraagd aan de examinatoren voor compensatieregelingen (onder voorbehoud van goedkeuring door de examencommissie) en de ratio ervan te verduidelijken.
RMI	De curriculumcommissie stelt een competentiedekkingsmatrix op, zodat docenten hun toetsmatrijs per cursus kunnen afleiden van de matrix en op deze wijze de juiste competenties op het correcte niveau toetsen. De examencommissie heeft 2020-2021 heeft in verband met COVID-19 een aantal richtlijnen opgegeven afname digitale toetsing en de opzet van de alternatieve toetsvormen. Bij het afnameprotocol van digitale toetsing heeft de examencommissie richtlijnen opgesteld hoe het digitale

	aftoetsen via Microsoft Teams uitgevoerd dient te worden. De examencommissie heeft 2020-2021 heeft in verband met COVID-19 een aantal richtlijnen opgegeven voor het online afstuderen.
WdKA	De toetsvormen zijn vastgelegd in een toetsprogramma, een onderdeel van het toetsplan dat de curriculumcommissie maakt. De toetsvormen staan in de curriculumschema's die in de OER zijn gepubliceerd. Ook zijn in de OER richtlijnen voor de toetsing van de curriculumonderdelen opgenomen en voor de organisatie van de beoordelingen. Beoordelingscriteria en nadere uitwerking van de toetsing zijn per studieonderdeel gepubliceerd op MYWDKA, het intranet van de opleiding. Afstuderen: Indien studenten door middel van een samenwerkingsproject afstuderen, heeft de examencommissie aangegeven dat bewaakt moet worden dat kandidaten te allen tijde individueel beoordeeld moeten worden. Nadat er vragen waren over de aanwijzingen van de examencommissie m.b.t. de beoordeling van studenten in samenwerkingsprojecten is aan het management geadviseerd de procedure voor het individueel beoordelen van werk dat in een samenwerking tot stand is gebracht aan te scherpen.
CTO	Er is dit jaar geen formele benoemingsprocedure voor examinatoren geweest. Die heeft in het verleden ook niet plaatsgevonden. Elke gediplomeerde vakdocent van de afdeling Taal en Toelating kan examinerator zijn binnen het Toelatingstraject. Er heeft nog geen besluit plaatsgevonden of er voor het Toelatingstraject met een benoemingsprocedure en een profiel gewerkt zal worden. Dit jaar wordt het Huishoudelijk Reglement van de CTO herzien.

Tabel 11 Afgegeven richtlijnen en aanwijzingen

Samenvattend

In veel jaarverslagen is te lezen dat er door EC's specifieke richtlijnen zijn gegeven waarbij de aanleiding het door corona beheerste studiejaar is geweest. De notitie "*Toetsen bij Hogeschool Rotterdam Online*", opgesteld door de Werkplaats Onderwijsleertechologie (WOLT, 28 maart 2020) is voor de EC's een zinvolle ondersteuning gebleken. Veelvuldig was ook te lezen dat wegens de vele aanpassingen van studieprogramma's, bijvoorbeeld studieonderdelen buitenland (die geen doorgang konden vinden), binnen de opleiding met examencommissies zijn besproken. Via het PVE is, waar mogelijk, een gezamenlijk standpunt ingenomen om op die manier een richtlijn te kunnen geven.

5.2 Uitkomsten/bevindingen bij de toepassing van die richtlijnen

Veelal zijn er toen concrete afspraken met de cursushouders gemaakt, voornamelijk gericht op het zo fraudebestendig mogelijk maken van online toetsing op afstand, ondanks een zeker gecalculeerd risico. De opleidingen hebben de richtlijnen en adviezen van het voorgaande 'corona'-studiejaar meegenomen. Hierdoor kon er op voorhand goed worden nagedacht over hoe de toetsing het best kon plaatsvinden in 2020-2021, gelet op de aanhoudende crisis en was het niet meer nodig om per toetsvorm de EC te benaderen.

Daarnaast heeft de [werkgroep 'Toetsen op afstand'](#), die namens de VSNU, VH en SURF (Versnellingsplan) is ingesteld om de problematiek rond het toetsen op afstand in kaart te brengen en met oplossingen voor gerezen problemen te komen, in de periode maart/april 2021 een enquête gehouden onder voorzitters van EC's in het hbo en wo. Voornaamste doel daarbij was de belangrijkste knelpunten in kaart te brengen die EC's ervaren hebben en nog steeds ervaren met de corona gerelateerde overgang naar toetsen op afstand.¹² Resultaat van de enquête bevestigt bovengenoemde handelswijze van EC's, namelijk dat de kwaliteit van de toetsing respectievelijk de kwestie van de alternatieve toetsvormen, de surveillance bij toetsing op afstand en fraude voor EC's een zorg en aandachtspunt waren. Al in het begin van de pandemie lieten de EC's een actieve houding zien en dit komt ook terug in het rapport van de werkgroep. Een paar positieve uitkomsten van de enquête bevestigen de bovengenoemde acties van de EC's in de vorm van aanwijzingen, gericht op de mogelijke impact van corona, op toetsing met betrekking tot de vorm van tentaminering,

¹² Rapport volledig inzichtelijk op [Onderzoeksrapport online toetsing: ervaringen van examencommissies - Versnellingsplan](#)

of over het samenstellen en afnemen van tentamens en het vaststellen van de behaalde resultaten of onderdelen daarvan:

- een proactieve opstelling van de EC's in het monitoren van aanpassingen in de toetsopzet (velen gaven expliciet toestemming),
- grote inzet op handhaving van de kwaliteitscriteria 'validiteit' en 'betrouwbaarheid',
- terughoudendheid met het toepassen van coulance,
- een grote inzet om processen te optimaliseren.

Herkenbaar voor onze EC's is met name de in het rapport genoemde bezorgdheid over fraude bij toetsing op afstand. Daarover in het volgende hoofdstuk meer. De uitkomsten van bovengenoemd rapport zijn binnen het PVE besproken om te bekijken welke gebruikt kunnen worden om de toekomstige kwaliteit van toetsing te monitoren en wellicht zelfs te verbeteren. Het rapport wordt gebruikt bij gesprekken binnen de opleiding om de kwaliteit van de toetsen op peil te houden. Aanvullend is er een goede informatieve handreiking Examencommissie onregelmatigheden/Fraude gepubliceerd op de website van de werkgroep welke gebruikt zal worden door het PVE om de richtlijnen voor EC's inzake fraude te verscherpen.

Tevens is ook veelvuldig te lezen dat er uitgebreide aanwijzingen zijn gegeven aan cursushouders om de door hun opgestelde cursussen en bijbehorende tentamens af te stemmen met de toetsplannen en toetsbeleid en dat het dient samen te hangen binnen het gehele examenprogramma en bijdraagt aan de door de opleiding opgestelde leerresultaten waarbij (soms) nadruk wordt gelegd op het scheiden van beoordelen en begeleiden (bijv. CMI, EK Commerce, ISO, RAC). Ook interessant is te lezen bij bijv. IvL over nieuwe vormen van onderwijs, bijv. de experimentele flexibele opleidingen waarbij leeruitkomsten worden gevalideerd en de toenemende trend van programmatisch toetsen. Aandacht wordt gevraagd inzake de wijze van waardering van toetsen door concentriciteit voor opleidingen met flexibele leeruitkomsten. Dit vraagt om specialistische aandacht en gespecificeerde richtlijnen om nieuwe vormen van onderwijs door de examinatoren zorgvuldig te laten uitvoeren. Dan is het uiteraard van belang dat de EC's goed op de hoogte zijn wat deze nieuwe vormen van onderwijs inhouden.

Samenvattend

Over het algemeen kan geconcludeerd worden dat de regels, richtlijnen, aanwijzingen en adviezen van de EC's goed worden opgevolgd. In het onderzoeksrapport 2019-2020 is dit onderwerp al aangekaart onder paragraaf 7.2. Er zijn al stappen gezet om meer bekend te raken met de nieuwe onderwijsontwikkelingen maar blijvend aandacht wordt gevraagd aan EC's zich meer te verdiepen in (de borging van) nieuwe onderwijsactiviteiten, zoals flexibilisering en programmatisch toetsen. Deze andere vorm en inrichting van het onderwijs (variëteit aan flexibele opleidingstrajecten) en de andere vormgeving van de toetsing en beoordeling maken dat de uitvoering van de taken van zowel de EC's als de examinerator wel anders (met name zwaarder) wordt. Als EC moet er zicht zijn op wat voor toetsen worden gehanteerd, welke keuzes worden gemaakt en dat er passende toetsplannen zijn opgesteld. Daarbij dienen zowel concrete *richtlijnen* voor de uitwerking en uitvoering ervan gegeven te worden door de EC alsook het aanwijzen van examinatoren die bekend zijn met leerwegaafhankelijk toetsen of andere vormen van flexibel onderwijs. De nodige juridische alertheid van de EC's wordt gevraagd voor flexibilisering.¹³

5.3 Trends en/of aandachtspunten

Het lijkt erop dat de hogeschoolgids van Hogeschool Rotterdam enerzijds wel invulling geeft aan de wettelijke opdracht vanuit de WHW, maar anderzijds geen centrale richtlijn en aanwijzing geeft voor

¹³ Zie ook artikel [Artikel+Hoger+Onderwijs+Management+-+Flexibilisering+zorgt+voor+taakverzwaring.pdf](#) en Prof. Mr. P.W.A. Huisman 'Juridisch Vademecum Examencommissies HO', p. 22

de EC's en examinatoren. Het oude reglement examencommissies en examinatoren benoemde kort de wettelijke taken maar bevatte geen nadere uitwerking voor de EC's, dan wel richtlijnen of aanwijzingen voor examinatoren inzake de vorm van tentaminering, eisen m.b.t. aansluiting op eventuele eindtermen of hoe om te gaan met fraude. Het huishoudelijk reglement examencommissies benoemde voornamelijk procesmatige uitwerkingen, maar weinig inhoudelijke. Voor een overzicht van essentiële aspecten van toetsing voor docenten, beleidsmakers en kwaliteitszorgmedewerkers is op Hint pagina 'Toetsen en beoordelen' veel te vinden. De praktijk laat zien dat er behoefte is van EC's om bepaalde zaken verdiepend uit te werken en jurisprudentie mee te nemen. Daarnaast is de monitoring van het naleven van de richtlijnen en aanwijzingen (en bekendheid ervan bij de examinatoren) nog een uitdaging. Wat betreft de examinatoren is het verschillend per instituut of er richtlijnen en aanwijzingen worden gegeven. Aanvullend op deze zelfstandige positie van de examinator om binnen bepaalde kaders zelf toe te zien op de kwaliteit is het van belang om de eerder reeds genoemde problemen rond de BKE- en SKE-certificeringen, zoals omschreven in ons onderzoeksrapport 2019-2020 hoofdstuk 6, te bespreken en met een concreet vervolg te komen. Het behalen van de certificaten bleef en blijft een aandachtspunt, met name op punten zoals capaciteit, instapmomenten, werklast, tijdsbelasting en aansluiting. Centrale sturing en zorgvuldige afstemming is hierbij van belang. Dit benadrukt de noodzaak van toekomstbestendige professionalisering en bekwaamheid van de examinatoren.

Kijkende naar de eerder gedane aanbevelingen inzake meer scholing over onderwerpen zoals programmatisch toetsen, leeruitkomsten flexibilisering, microcredentials, concentrisch toetsen etc. is dit in de PVE-jaarplanning opgenomen. Intern zullen de relevante betrokkenen benaderd worden om deskundige en inhoudelijke ontwikkelingen toe te lichten. Dit loopt nog en van belang is dat dit in de nabije toekomst geconcretiseerd wordt zodat de EC's tot specifieke richtlijnen en aanwijzingen inzake deze nieuwe onderwijsvormen aan haar examinatoren kan geven. Om meer eenheid aan te brengen wordt vanuit het PVE de 'R&A Examinatoren' en het 'Handboek Examencommissies' opgesteld. Het PVE wil examinatoren de ruimte bieden om binnen bepaalde kaders zelf toe te zien op de kwaliteit met een zekere gelijkvormige basis. Van belang is dat er goed afgestemd wordt met de EC's om ervoor te zorgen dat de hoeveelheid richtlijnen en aanwijzingen beperkt en overzichtelijk zijn.

6. Fraude (met name online toetsing)

Ook afgelopen verslagjaar (2020-2021) heeft de coronacrisis een impact gehad op de toetsing. In alle jaarverslagen is door (de meeste) EC's opnieuw een specifieke verantwoording gegeven vanwege de aanhoudende maatregelen rond Covid-19. Wat zowel vorig verslagjaar als dit verslagjaar geconstateerd wordt, is dat de EC's zich heel bewust zijn geweest van de gecalculeerde (fraude) risico's van de online toetsing op afstand. Meermalen is te lezen dat er blijvend geëvalueerd zal worden wat betreft de alternatieve toetsvormen en de geconstateerde onregelmatigheden. Zoals genoemd in hoofdstuk 5, is dit door de werkgroep 'Toetsen op afstand' d.m.v. hun enquête in de periode maart/april 2021 als één van de belangrijkste knelpunten in kaart gebracht, namelijk dat de kwaliteit van de toetsing respectievelijk de kwestie van de alternatieve toetsvormen, de surveillance bij toetsing op afstand en fraude voor EC's een zorg en aandachtspunt was. In de meeste jaarverslagen is dan ook sprake van bezorgdheid over fraude bij toetsing op afstand, waarbij geconstateerd is dat vele studenten bleken samen te werken, al dan niet via verschillende communicatiemiddelen.

Zoals aangegeven in hoofdstuk 5 wordt binnen het PVE besproken welke aanbevelingen en handreiking(en) van de werkgroep 'Toetsen op afstand' gebruikt kunnen worden om de toekomstige kwaliteit van toetsing te monitoren en te verbeteren. De EC's waarderen deze gecoördineerde manier van evalueren en verduidelijking van centrale richtlijnen inzake fraude. Tevens zijn er in het verslagjaar Webinars gevolgd over online fraude en zijn er handreikingen geboden. Ook is er sinds kort via VH een Basecamp voor EC opgericht om dit soort zaken ook landelijk te bespreken. Binnen de R6 is dit onderwerp tenslotte ook besproken en is te constateren dat er gelijkgezind is gehandeld. Daarmee is voldaan aan aanbeveling 15 uit Onderzoeksrapport 2019-2020: *“Onderzoek wat de kwaliteit was van de alternatieve online toetsen, analyseer de uitkomsten en kom tot inzichten die de kwaliteit van het online toetsen in de toekomst kunnen verhogen.”*

Daarnaast is veelvuldig te lezen dat de aangepaste toetsvormen die vorig verslagjaar door de EC geaccordeerd waren inmiddels in afgelopen verslagjaar op voorhand in de OER zijn opgenomen. In sommige gevallen werden EC's wederom verzocht om ad hoc afwijkingen van de toetsing toe te staan. Maar ook in deze gevallen berustte het akkoord op screening, waarbij veelvuldig gebruik gemaakt werd van de expertise van de TC's, v.w.b. de handhaving van het vereiste niveau, fraudebestendigheid en privacy gevoeligheid.

6.1 Fraude en preventiemaatregelen

Gezien de aanhoudende coronacrisis is in veel verslagen te lezen dat met name de online toetsen, omgezet van schriftelijk (in een gecontroleerde omgeving) naar bijvoorbeeld een opdracht (in een ongecontroleerde omgeving: thuis online) studenten de mogelijkheid heeft gegeven om met elkaar te overleggen. In alle jaarverslagen wordt nadrukkelijk aangegeven dat hier, indien overleg niet is toegestaan altijd tegen wordt opgetreden en er altijd consequenties zijn om het niveau te borgen.

In bijna alle jaarverslagen is te lezen dat er een opvallende stijging van fraude is¹⁴, maar dat dit te verwachten was. EC's zijn hier bewust en pragmatisch mee omgegaan. Zij hebben het veelal gemeld aan het management wat heeft geleid tot meer inzet om toetsen fraudebestendig te maken. Een aanhoudend dilemma is dat er regelmatig gevallen van fraude zijn waar fraude niet vastgesteld kan worden, met name bij de online opdrachten. De gedeelde ervaring is dat bewijslast vaak moeilijk was. De genoemde vermoedens over de oorzaken van deze stijging zijn dat het aannemelijk lijkt dat het

¹⁴ Zie voor de kwantitatieve gegevens de [Factsheet Examencommissies](#)

afstandsonderwijs en het toetsen op afstand gedurende het hele studiejaar een rol heeft gespeeld. Daarnaast hebben sommige EC's (IGO en RBS) de indruk dat docenten alerter zijn geworden bij het opsporen van vormen van fraude, met name bij online toetsen. Een dilemma waar EC's soms mee worstelen, is hoe om te gaan met studenten die een individueel stuk moesten opstellen maar waarbij samenwerking toegestaan is wat mogelijk overname van andermans werk in de hand kan werken. Dit vraagt om een duidelijke handleiding van de cursus waarin vermeld staat wat wel of niet binnen (groeps-)samenwerking valt. (IvG, ISO).

Een opvallende constatering is dat enkele studenten onder tijdsdruk een handtekening vervalst hebben op een beoordelingsverslag (IvG). Dit heeft eerder ook gespeeld en dat roept de vraag op in hoeverre een fraudemaatregel zoals bedoeld in de WHW passend is of dat dit (ook) een kwestie van wangedrag is en om een punitieve gedragsmaatregel (of meer) door de directie vraagt. Afstemming van bevoegdheden en sancties is raadzaam. Tevens is een goede informatievoorziening ook van belang.

In veel verslagen is ook te lezen dat er aan preventie gedaan wordt middels verscheidene middelen, waaronder introductie presentaties, informatieve brochures, schriftelijke instructies aan surveillanten (FinMan) en het melden van de bepalingen rond plagiaat in de modulewijzers (IGO). Voor de online toetsen hebben meerdere EC's diverse aanvullende maatregelen getroffen om fraude te voorkomen. De belangrijkste waren het voorschrijven van het gebruik van meerdere varianten bij een toets, bijvoorbeeld door vragen te husselen en antwoordmogelijkheden toe te voegen, beperking van de toetstijd, controle op plagiaat in Remindo en (steekproefsgewijze) controles achteraf onder studenten, online toetsen zo inrichten dat ze openboektentamens vormden etc.

Samenvattend

Ondanks dat de vele aangescherpte maatregelen fraude niet helemaal konden voorkomen, is er wel verbetering geconstateerd in vergelijking met het vorige verslagjaar, omdat het eenvoudiger was gemaakt om achteraf fraude op te sporen en aan te tonen. Plagiaatsoftware zoals Turnitin wordt gebruikt bij het inleveren van opdrachten en rapporten. De oplettendheid van de EC's inzake de gecalculeerde (fraude) risico's van de online toetsing op afstand heeft ervoor gezorgd dat er zo goed mogelijk is omgegaan met de situatie van afgelopen twee jaar. De blijvende evaluatie wat betreft de alternatieve toetsvormen en de geconstateerde onregelmatigheden zijn van belang en afweging hoe er zowel preventief op getreden kan worden alsook wat een passende maatregel kan zijn. De wet geeft geen definitie van fraude en het is de taak van de onderwijsinstelling deze dan ook te definiëren. Hogeschool Rotterdam heeft deze wettelijke taak dan ook opgenomen o.b.v. o.a. jurisprudentie en derhalve wordt een weloverwogen interpretatie gehanteerd. Plagiaat is een vorm van fraude. De intentie van de betrokken student is niet bij deze beoordeling van belang (jurisprudentie CBHO). Een hoge mate van zelfstandigheid mag worden verwacht van een hogerejaars student en indien fraude is vastgesteld heeft de EC de wettelijke bevoegdheid om de student het recht te ontnemen om tentamens af te leggen. In sommige gevallen behelst een fraudegeval een bepaald type wangedrag. Praktijk laat soms zien dat niet geheel duidelijk wie dan mag optreden.

6.2 Sancties en sanctiebeleid

De maatregelen variëren van een officiële waarschuwing, ongeldigverklaring van het betreffende werk (tentamen, toets, rapport, opdracht, etc.), uitsluiting van deelname aan een of meerdere tentamens al dan niet voor een of twee toetskansen, tot uitsluiting van deelname aan alle vormen van toetsing voor een bepaalde periode. Afhankelijk van de situatie wordt de maatregel uitgebreid. Sancties zijn altijd gebaseerd op de mogelijkheden welke geboden worden door de Hogeschoolgids. In sommige jaarverslagen is te lezen dat een eigen opgestelde nadere sanctieladder wordt gehanteerd (RBS, EAS). De EC's hebben aangegeven behoefte te hebben aan aanpassingen van de Hogeschoolgids

wat betreft fraude om meer eenduidigheid en verheldering te krijgen, met name als het gaat om ernstige fraude en het type maatregelen die opgelegd mogen worden. Zij hopen in die gevallen waar fraude niet bewezen kan worden, maar waar het “kunnen en kennen” van de student niet vastgesteld kan worden, toch mogelijkheden te verkrijgen die recht doen aan de situatie.

Aanbeveling 6: *Kom tot een harmoniserende richtlijn inzake fraude en bijbehorende sancties en stem deze af met andere mogelijke gedragen en bijbehorende punitieve sancties. Niet alleen afstemming van sancties is raadzaam, ook van bevoegdheden als het gaat om een kwestie waarbij niet alleen het kennen en kunnen van een student moeilijk is te beoordelen maar ook het gedrag van de student in strijd is met gedragsregels. Tevens is een goede informatievoorziening ook van belang.*

Samenvattend:

In de jaarverslagen 2020-2021 is veelal terug te lezen dat er geleerd is van studiejaar 2019-2020 wat betreft de grote gevolgen van de pandemie op het onderwijs en de toetsing en procedures inzake alternatieve toetsen. De OER was waar nodig aangepast voor het studiejaar 2020-2021 en specifieke richtlijnen inzake fraudebestendigheid van toetsen zijn door de EC's geboden.

Werkafspraken over onderzoek en documentatie, waaronder verslaglegging en sanctionering, zijn veelal gemaakt om de besluitvorming omtrent fraude en plagiaat eenduidiger te maken. Naar aanleiding van de problematiek rondom het vaststellen van fraude bij online toetsen hebben veel EC's zich verdiept in de materie en de communicatie over fraude naar de studenten en docenten toe verbeterd.

Vanuit het vraagstuk van eenduidige besluitvorming inzake fraude zijn er ook verbeteringen te constateren in de werkprocessen door docenten via Osiris-Zaak. Een aantal malen is contact gezocht met Juridische Zaken voor het inwinnen van advies. Daarnaast heeft afstemming plaatsgevonden binnen het PVE. Wegens de behoefte aan wijziging van de Hogeschoolgids inzake fraude en plagiaat is er een werkgroep “plagiaat” aangesteld. Het doel is om, in samenwerking met juridische zaken, te komen tot een werkbaar definitie van plagiaat in al haar verschijningsvormen en een bijbehorende sanctieladder.

7 Analyse kwantitatieve gegevens¹⁵

Door elke EC is in een (samengesteld) factsheet een cijfermatig overzicht aangeleverd over een aantal vastgestelde onderwerpen. Het factsheet is opgenomen in de PVE-Teamsomgeving. Daarmee is uitvoering gegeven aan aanbeveling 18 (onderzoeksrapport 2019-2020): “*Probeer v.w.b. het aantal vrijstellingen, verzoeken, klachten en CBE-zaken duidelijke afspraken te maken en aan te geven wat er precies geteld en vervolgens (in het Factsheets) ingevuld dient te worden. Vul de Factsheets in via een gedeeld document op de OneDrive HR-PVE*” Komend studiejaar komen er duidelijke afspraken over deel één van deze aanbeveling. De kwantitatieve gegevens zijn door elke EC eveneens verwerkt in de daarvoor aangemerkte hoofdstukken in het format jaarverslag. Het onderwerp fraude is reeds verdiepend behandeld in hoofdstuk 6. De kwantitatieve gegevens die worden aangeleverd zijn:

- Faciliteiten (aantal fte per week voor leden, voorzitter en secretaris)
- Aantal (plenaire) vergaderingen in het studiejaar 2020-2021
- Aantal afgegeven getuigschriften per soort in het studiejaar 2020-2021
- Verleende (individuele) vrijstellingen
- Bewezen fraudegevallen en andere onregelmatigheden - zie: hoofdstuk 6
- Toetsgerelateerde klachten
- Hoorzittingen van de examencommissie
- CBE-zaken (College van Beroep voor de Examens) - zie hoofdstuk 6

Op het niveau van de hogeschool als geheel vallen de volgende hoofdzaken op:

- *Faciliteiten*

Het bezettingsoverzicht van de 12 EC's over het studiejaar 2020-2021 laat (wederom) een stijging zien t.o.v. het vorig studiejaar. Er zijn per instituut over de formatie ook weinig tot geen klachten te lezen in hoofdstuk 2 van de jaarverslagen. De voorzichtige conclusie kan getrokken worden dat de thans beschikbaar gestelde tijd waarin de EC's hun taken moeten uitvoeren, voldoende lijkt te zijn. Een relatie tussen formatie, aantal studenten, aantal opleidingen, etc. per examencommissie is echter niet geanalyseerd.

De volgende stap is dat ook alle toets(borgings-)commissies voldoende voor de aan hen gemandateerde taak worden uitgerust.

Het aantal plenaire vergaderingen in het betreffende studiejaar loopt uiteen van 13 (HRBS-FinMan en IVG, maandelijks) tot 33 (ISO, nagenoeg wekelijks). De vergaderfrequentie is afhankelijk van de interne organisatie van de examencommissies, maar met name tweewekelijks.

Een kanttekening hierbij is dat vanwege de voortdurende coronacrisis bij alle instituten (enkele leden van/het dagelijks bestuur van) de examencommissies, naast de officiële plenaire vergaderingen, dikwijls met elkaar in overleg zijn geweest over het HR-brede coronabeleid en/of accordering van toetsvormen.

- *Getuigschriften*

Voor wat betreft de getuigschriften is op te merken dat het aantal propedeuses in dit verslagjaar aanmerkelijk is gestegen. In het studiejaar 2019-2020 bleef dit aantal achter, waarschijnlijk als gevolg van Covid-19. Dat is nu niet aan de orde. Er is nu sprake van een behoorlijke toename. Veel studenten hebben het afgelopen jaar wellicht als minder stressvol ervaren en zijn nu meer gewend aan online lessen volgen en online toetsen. Ook de opleidingen zijn veel meer ingespeeld op de situatie ontstaan door de coronacrisis. Ook de in dit verslagjaar geldende “uitgestelde BSA” in plaats van “geen BSA” speelt hier ongetwijfeld een rol. Het aantal bachelor getuigschriften en ad-getuigschriften is nagenoeg gelijk gebleven. Tenslotte is een geringe stijging te zien van het aantal

¹⁵ Zie voor de kwantitatieve gegevens de [Factsheet Examencommissies](#)

mastergetuigschriften. Overigens is het prettig om te merken dat er naast kwantitatieve gegevens over getuigschriften, ook meer kwalitatieve gegevens worden gegeven over getuigschriften. Het jaarverslag format is op hoofdstuk 'getuigschriften' aangepast en het PVE geeft meer aandacht aan het Proces Diplomen en het informeren van de voorzitters over hoe de validiteit van het getuigschrift te controleren en dus te borgen. In sommige jaarverslagen is dan ook te lezen dat er inconsistenties zijn geconstateerd en dit conform procedurele eisen zijn hersteld (RBS en RAC). Hiermee is aanbeveling 17 uit Onderzoeksrapport 2-10-2020 opgepakt: *“De examencommissies dienen te borgen dat de getuigschriften valide zijn, door bijv. steekproefsgewijs te controleren of de gegevens kloppen van het getuigschrift cf. art. 7.11 WHW. Het is aan te bevelen om meer inzicht te bieden vanuit centrale afdelingen in de procedurele eisen rondom diplomering om de borgingstaak van het examen als examencommissielid nog beter te kunnen uitvoeren. Tevens is het aan te bevelen om het format jaarverslagen aan te passen, specifiek de paragraaf ‘Getuigschriften’. Een suggestie is om hier ‘Proces Diplomen’ van te maken en eventueel aan te vullen met ‘Examens’. Dit biedt een passende plek aan om te beschrijven hoe de examencommissie overtuigd is dat het ‘geheel der dingen, bijv. toetsplannen, toetsprogramma’s en toetsbeleid, een logische en samenhangend programma is met relevante (opleidings-)criteria.*
Kortom: vertegenwoordigt het getuigschrift het bewijs van de kennis, inzicht en vaardigheden dat de opleiding van de student vraagt?

- *Vrijstellingen*

Het aantal verleende vrijstellingen laat, net als in het voorgaande studiejaar, nog steeds een daling zien. Grootste oorzaak daarvan is dat er, met name na curriculumwijziging gebruik gemaakt wordt van grotere onderwijseenheden (cursussen van 15 en 30 EC's zijn bij alle instituten in sommige studiejaar eerder regel dan uitzondering). Deelvrijstellingen worden vooralsnog niet verleend. De discussie hierover blijft echter actueel en het PVE zal hiervoor een thematische bijeenkomst organiseren komend studiejaar.

- *Fraude*

Het aantal (bewezen) fraudegevallen en andere onregelmatigheden is opnieuw gestegen. In hoofdstuk 6 is nader ingegaan op de opvallende toename van de (voorzienbare) fraude gevallen.

- *Toetsgerelateerde klachten*

Bij de toetsgerelateerde klachten is daarentegen wederom een daling te constateren, terwijl de hoorzittingen wel behoorlijk zijn gestegen. Dit laatste hangt samen met de stijging van het aantal fraudegevallen (waarbij een hoorzitting altijd verplicht is). Welke zaken precies zijn opgenomen in het aantal “toetsgerelateerde klachten” is niet duidelijk. De tabel geeft nog steeds een scheef beeld. De meeste EC's beperken zich sec tot “klachten over een toets”, terwijl een enkeling (WdKA) alle zaken (klachten, verzoeken, cijferwijzigingen, etc.) die (via Osiris Zaak) ingekomen zijn bij de EC meetelt.

- *CBE-zaken*

Ook in het verslagjaar 2020-2021 is opnieuw opvallen de stijging van het aantal CBE-zaken. Dezelfde constatering is te maken, namelijk dat de stijging voornamelijk toe te schrijven is aan de wijziging van de procedure wanneer een student bezwaar maakt tegen het resultaat van een tentamen (een besluit van de examinator). Vanaf studiejaar 2019-2020 werden deze studenten meteen (door)verwezen naar het College van Beroep voor de Examens HR, omdat dit juridisch de juiste route is. Voor het studiejaar 2019-2020 werden deze bezwaren in eerste instantie nog door de EC's in behandeling genomen en afgehandeld. Het CBHO heeft in enkele van haar uitspraken in het verleden diverse malen op gewezen dat deze route juridisch niet juist was. Het toekennen van een resultaat aan een toets is een exclusieve taak van een examinator, die aangewezen is door een EC. Een student gaat in beroep tegen het besluit van de examinator, formeel procespartij in het beroep. Echter, de EC wordt

regelmatig in de rol van “verweerder” gezet. Dit levert soms enige verwarring op bij de mondelinge behandeling bij het CBE. In zekere zin treedt de EC als ‘raadsman’ op namens de docent, vooral omdat het de EC degene is die kan valideren of het beoordelingsprocedure zorgvuldig is gevolgd. Sommige EC’s geven aan dat dit aantal toegenomen beroepszaken tot meer werkdruk leidt. De EC’s hebben dan ook de behoefte geuit aan meer scholing van zowel zichzelf alsook docenten inzake beroepsprocedures. Nodig is een verduidelijking van rollen in dergelijke zaken en het structureel bespreken van jurisprudentie is een speerpunt van het PVE om af te stemmen met juridische zaken.

DEFFINITIEF

8 Conclusie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden de conclusies en aanbevelingen weergegeven op basis van de bevindingen van het onderzoek uitgevoerd door het dagelijks bestuur van het PVE. De aanbevelingen zijn met name gericht aan de (voorzitters van de) examencommissies. Voor het daadwerkelijk inrichten en implementeren van de aanbevelingen zal een projectmatige aanpak gecontinueerd worden. Het ligt voor de hand de aanbevelingen te vertalen naar passende acties en deze aan het bestaande beleids- en jaarwerkplan en de actielijst van het PVE toe te voegen.

8.1 Borgen van kwaliteit van tentamens

8.1.1 Verrichte activiteiten examencommissies om kwaliteit van toetsen te borgen

In de jaarverslagen is heel verschillend gereflecteerd over hoe examen- en toetscommissie het afgelopen jaar in een P&C-cyclus hebben samengewerkt, soms heel gedetailleerd per opleiding, soms wat minder uitgebreid, maar voldoende. Bij meerdere jaarverslagen ontbreekt de P&C-cyclus nog. Het gaat in deze cyclus om de wijze waarop 'examen- en toetscommissies met elkaar samenwerken. Sommige hanteren een jaarplanner/jaarkalender of jaarplan. Dat kan (en mag) een eigen keuze zijn, mits deze duidelijk blijkt geven van periodieke overleggen tussen beide commissies. Het format Mandaat is destijds o.b.v. de wettelijke taak van de EC die gemandateerd mag worden, ontworpen. Gezien de ontwikkelingen en bevindingen in het verslagjaar (met name op strikte scheiding borgen en zorgen), is het nodig dat het mandaat wordt aangepast bij de ontwikkelingen. De opleiding zelf, onder verantwoordelijkheid van de onderwijsmanager, dient te zorgen voor een goede toetskwaliteit. De controle vóór afname van een toets is een zorgtaak. Wanneer jaarlijks door het onderwijsmanagement hierover eveneens verantwoording in de vorm van een jaarverslag zou worden afgelegd, kunnen de twee PDCA-cycli (zorgen en borgen) elkaar aanvullen en versterken. Belangrijke is dat er over de borging van de toetskwaliteit gecommuniceerd wordt tussen EC en onderwijsmanager.

Aanbeveling 1: *Zorg ervoor dat de inhoud van het jaarlijks herziene mandaat en de beschreven werkwijze overeenkomen met de beschrijving van de TC-activiteiten en reflectie in de paragrafen 3.1 en 3.2. en hoofdstuk 4 van het format Jaarverslag.*

Aanbeveling 2: *Bedenk met het OM een werkwijze voor het vastleggen van de bevindingen en de vervolgacties hierop, zodat de PDCA-cycli van beide partijen (die immers met elkaar verweven zijn) beter doorlopen worden.*

8.1.2 Verrichte activiteiten rond het thema “zorgen en borgen”

Uit de tabel blijkt dat afgelopen verslagjaar nog steeds de meeste TC's zowel borgende als zorgende taken vervulden, vaak zonder de noodzakelijke duidelijke afspraken bijvoorbeeld rondom tijdverdeling. Een deel van de verklaring ligt bij Covid-19. Sommige TC's hebben opleidingen wederom geholpen alternatieve toetsen te ontwerpen. Bovendien is, zoals hiervoor beschreven, het “borgpakket” pas aan het einde van dit verslagjaar overhandigd aan de instituutdirecteuren en zijn de gesprekken tussen onderwijsmanagement en EC over een **passende** constructie inzake 'zorgen versus borgen' pas vanaf studiejaar 2021-2022 gestart. Het woord “passend” is hier vetgedrukt, aangezien de kans groot is dat een strikte scheiding tussen zorgen en borgen niet zomaar op elke instituut 'geplakt' kan worden.

Geen aanbeveling.

8.1.3 Oordeel van de examencommissies over de activiteiten van de toetscommissies

Vrijwel alle EC's zijn tevreden tot zeer tevreden over het functioneren van de TC in het afgelopen verslagjaar. Dat neemt niet weg dat verschillende EC rapporteren dat sommige TC's nog niet optimaal functioneren. De volgende zaken worden gemeld: onderbezetting, de dubbele taak van borgen en zorgen, taakverschuiving in relatie tot rol in BKE- en SKE-trajecten en gebrek aan deskundigheid. Met name deze laatstgenoemde zorg zal, nadat de discussie over zorgen versus borgen is gevoerd, opgepakt moeten worden. In de profielschets lid TC (onderdeel van het "borgpakket") is aangegeven aan welke specificaties een lid van de TC zou moeten voldoen om de taak naar behoren uit te voeren.

Aanbeveling 3: *Overweeg, voor zover dit nog niet het geval is, een sollicitatieprocedure voor het werven van TC-leden, waarbij gebruik gemaakt wordt van voornoemde profielschets.*

8.2 Onderzoek naar gerealiseerde leerresultaten mede i.v.m. de externe validering

8.2.1 Werkwijze examencommissie bij het borgen van gerealiseerde leerresultaten

Alle EC's hebben afgelopen jaar in overgrote meerderheid zelf de borging van de gerealiseerde leerresultaten uitgevoerd. Er is een begin gemaakt aan het bespreken van de werkwijze van EC en TC wat betreft de borgingstaken inzake gerealiseerde leerresultaten d.m.v. thematische bijeenkomsten over profilering en inrichting TC's. Concretisering hiervan in het mandaat is te adviseren (zie aanbeveling 1). De verdiepingsslag moet nog komen en met aanbeveling 1 van dit rapport in samenhang met aanbeveling 5 en 6 uit het onderzoeksrapport 2019-2020 is dit een lopend actiepoint voor het PVE. Verscherping van het TC-mandaat is te adviseren, met name de generaliteit van de mandatering van het borgen van de kwaliteit van de tentamen en examens waarbij de toetscommissie alle binnen de opleiding aanwezige toetsvormen in hun onderzoek betreft. Het concretiseren of dit eindniveau inhoudt en verduidelijking van de planning/werkwijze verstevigt de borgende taak van de TC. Uiteraard is het van belang dat de EC oplettend blijft in het zelf uitvoeren van de borgingstaken inzake gerealiseerde leerresultaten en het gegeven TC-mandaat jaarlijks herziet. Aanvullend kunnen TC's benaderd worden om (ook) een kritische blik te werpen om zo vergelijking en afstemming te bereiken, waarbij het nodig is dat hierover duidelijke afspraken gemaakt worden (eventueel middels het mandaat).

Geen aanbeveling.

8.2.2 Verantwoording van de borging van de kwaliteit van examens in de jaarverslagen van de examencommissies

Steeds meer wordt er inhoudelijk en betekenisvol verantwoord. De uitspraken over de kwaliteit per opleiding worden steeds concreter, inclusief onderbouwing van de werkzaamheden, waarvan de mate van detaillering van omschrijving van de werkzaamheden verschilt. Harmonisering van de manier waarop de EC's hun uitspraak doen is merkbaar en blijvende aandacht wordt gevraagd om de onderbouwing betekenisvol en specifiek te maken. Het jaarverslag format is aangevuld met een extra paragraaf 'onderbouwing' en via het PVE kalibreren de voorzitters (middels een opgestelde handreiking inzake onderbouwd oordeel per opleiding) onder meer de volgende zaken, namelijk:

- hoe je als EC het (eind)niveau borgt, oftewel wat zijn de controle activiteiten (en welke instrumenten worden gehanteerd/plan van aanpak);
- vervolgens hoe de EC (o.b.v. de controleactiviteiten) tot een oordeel gekomen wordt/is en hoe je dit te onderbouwen (bijv. in de vorm van een rapportage), hoe worden de bevindingen en aanbevelingen teruggekoppeld aan de opleiding en wat zijn de afspraken?

Aanbeveling 4: *Geef naast een expliciet oordeel van het niveau, ook een expliciet oordeel over “het geheel der dingen”, waarbij samenhang van cursussen met de bijbehorende toetsen en plaats in het curriculum navolgbaar zijn. Schets een (holistisch) beeld inzake cursussen en (dus ook) tentamens (van overige niveaus), waarbij het gehele toetsprogramma met de opleiding besproken en geanalyseerd is om de samenhang en opbouw te waarderen zodat het toetsstelsel inclusief gezamenlijke kwaliteitsstandaarden (verder) ontwikkeld kan worden. Dit zal bijdragen aan het verder ontwikkelen van een toetsstelsel van correct niveau. De vraag rijst echter of dit elk jaar allemaal gedaan moet worden. Het zou een overweging kunnen zijn om hier een meerjarenplan te hanteren.*

8.2.3 Betrokkenheid van externen bij de beoordeling van de beoogde leerresultaten

Er is aandacht voor externe validering, wat het hopelijk tot een vanzelfsprekendheid maakt. Een blijvende uitdaging is het organiseren van externe validering met name als het gaat om zusteropleidingen of aansturing vanuit management om externe validering binnen het normale onderwijsproces plaats te laten vinden.

Aanbeveling 5: *organiseer een aparte sessie met OM om concrete valideringsactiviteiten te bespreken (bijv. uitwisseling van eindwerken).*

8.3 Richtlijnen en aanwijzingen om uitslagen van tentamens vast te stellen

8.3.1 Afgegeven richtlijnen en aanwijzingen

In veel jaarverslagen is te lezen dat er door EC's specifieke richtlijnen zijn gegeven waarbij de aanleiding het door corona beheerste studiejaar is geweest. De notitie “*Toetsen bij Hogeschool Rotterdam Online*”, opgesteld door de Werkplaats Onderwijsleertechnologie (WOLT, 28 maart 2020) is voor de EC's een zinvolle ondersteuning gebleken. Veelvuldig was ook te lezen dat wegens de vele aanpassingen van studieprogramma's, bijvoorbeeld studieonderdelen buitenland (die geen doorgang konden vinden), binnen de opleiding met EC's zijn besproken. Via het PVE is, waar mogelijk, een gezamenlijk standpunt ingenomen om op die manier een richtlijn te kunnen geven.

Geen aanbeveling.

8.3.2 Uitkomsten/bevindingen bij de toepassing van die richtlijnen

Over het algemeen kan geconcludeerd worden dat de regels, richtlijnen, aanwijzingen en adviezen van de EC's goed worden opgevolgd. In het onderzoeksrapport 2019-2020 is dit onderwerp al aangekaart onder paragraaf 7.2. Er zijn al stappen gezet om meer bekend te raken met de nieuwe onderwijsontwikkelingen maar blijvend aandacht wordt gevraagd aan EC's zich meer te verdiepen in (de borging van) nieuwe onderwijsactiviteiten, zoals flexibilisering en programmatisch toetsen. Deze andere vorm en inrichting van het onderwijs (variëteit aan flexibele opleidingstrajecten) en de andere vormgeving van de toetsing en beoordeling maken dat de uitvoering van de taken van zowel de EC's als de examinator wel anders (met name zwaarder) wordt. Als EC moet er zicht zijn op wat voor

toetsen worden gehanteerd, welke keuzes worden gemaakt en dat er passende toetsplannen zijn opgesteld. Daarbij dienen zowel concrete *richtlijnen* voor de uitwerking en uitvoering ervan gegeven te worden door de EC alsook het aanwijzen van examinatoren die bekend zijn met leerwegaafhankelijk toetsen of andere vormen van flexibel onderwijs. De nodige juridische alertheid van de EC's wordt gevraagd voor flexibilisering.¹⁶

Geen aanbeveling.

8.3.3 Trends en aandachtspunten

De praktijk laat zien dat er behoefte is van EC's om bepaalde zaken verdiepend uit te werken en jurisprudentie mee te nemen. Daarnaast is de monitoring van het naleven van de richtlijnen en aanwijzingen (en bekendheid ervan bij de examinatoren) nog een uitdaging. Wat betreft de examinatoren is het verschillend per instituut of er richtlijnen en aanwijzingen worden gegeven. Aanvullend op deze zelfstandige positie van de examinator om binnen bepaalde kaders zelf toe te zien op de kwaliteit is het van belang om de eerder reeds genoemde problemen rond de BKE- en SKE-certificeringen, zoals omschreven in ons onderzoeksrapport 2019-2020 hoofdstuk 6, te bespreken en met een concreet vervolg te komen. Het behalen van de certificaten bleef en blijft een aandachtspunt, met name op punten zoals capaciteit, instapmomenten, werklust, tijdsbelasting en aansluiting. Centrale sturing en zorgvuldige afstemming is hierbij van belang. Dit benadrukt de noodzaak van toekomstbestendige professionalisering en bekwaamheid van de examinatoren.

Kijkende naar de eerder gedane aanbevelingen inzake meer scholing over onderwerpen zoals programmatisch toetsen, leeruitkomsten flexibilisering, microcredentials, concentrisch toetsen etc. is dit in de PVE-jaarplanning opgenomen. Intern zullen de relevante betrokkenen benaderd worden om deskundige en inhoudelijke ontwikkelingen toe te lichten. Dit loopt nog en van belang is dat dit in de nabije toekomst geconcretiseerd wordt zodat de EC's tot specifieke richtlijnen en aanwijzingen inzake deze nieuwe onderwijsvormen aan haar examinatoren kan geven. Om meer eenheid aan te brengen wordt vanuit het PVE de 'R&A Examinatoren' en het 'Handboek examencommissies' opgesteld.

Geen aanbeveling.

8.4 Fraude (met name online toetsing)

8.4.1 Fraude en preventiemaatregelen

Ondanks dat de vele aangescherpte maatregelen fraude niet helemaal konden voorkomen, is er wel verbetering geconstateerd in vergelijking met het vorige verslagjaar, omdat het eenvoudiger was gemaakt om achteraf fraude op te sporen en aan te tonen. Plagiaatsoftware zoals Turnitin wordt gebruikt bij het inleveren van opdrachten en rapporten. De oplettendheid van de EC's inzake de gecalculeerde (fraude) risico's van de online toetsing op afstand heeft ervoor gezorgd dat er zo goed mogelijk is omgegaan met de situatie van afgelopen twee jaar. De blijvende evaluatie wat betreft de alternatieve toetsvormen en de geconstateerde onregelmatigheden zijn van belang en afweging hoe er zowel preventief op getreden kan worden alsook wat een passende maatregel kan zijn. De wet geeft geen definitie van fraude en het is de taak van de onderwijsinstelling deze dan ook te definiëren. Hogeschool Rotterdam heeft deze wettelijke taak dan ook opgenomen o.b.v. o.a. jurisprudentie en derhalve wordt een weloverwogen interpretatie gehanteerd. Plagiaat is een vorm van fraude. De intentie van de betrokken student is niet bij deze beoordeling van belang (jurisprudentie CBHO. Een

¹⁶ Zie ook artikel [Artikel+Hoger+Onderwijs+Management+-+Flexibilisering+zorgt+voor+taakverzwinging.pdf](#) en p. 22 'Juridisch Vademecum Examencommissies HO', Prof. Mr. P.W.A. Huisman

hoge mate van zelfstandigheid mag worden verwacht van een hogerejaars student en indien fraude is vastgesteld heeft de EC de wettelijke bevoegdheid om de student het recht te ontnemen om tentamens af te leggen. In sommige gevallen behelst een fraudegeval een bepaald type wangedrag. Praktijk laat soms zien dat niet geheel duidelijk wie dan mag optreden.

Geen aanbeveling.

8.4.2 Sancties en sanctiebeleid

In de jaarverslagen 2020-2021 is veelal terug te lezen dat er geleerd is van studiejaar 2019-2020 wat betreft de grote gevolgen van de pandemie op het onderwijs en de toetsing en procedures inzake alternatieve toetsen. De OER was waar nodig aangepast voor het studiejaar 2020-2021 en specifieke richtlijnen inzake fraudebestendigheid van toetsen zijn door de EC's geboden. Werkafspraken over onderzoek en documentatie, waaronder verslaglegging en sanctionering, zijn veelal gemaakt om de besluitvorming omtrent fraude en plagiaat eenduidiger te maken. Naar aanleiding van de problematiek rondom het vaststellen van fraude bij online toetsen hebben veel EC's zich verdiept in de materie en de communicatie over fraude naar de studenten en docenten toe verbeterd. Vanuit het vraagstuk van eenduidige besluitvorming inzake fraude zijn er ook verbeteringen te constateren in de werkprocessen door docenten via OsirisZaak. Een aantal malen is contact gezocht met juridische zaken voor het inwinnen van advies. Daarnaast heeft afstemming plaatsgevonden binnen het PVE. Wegens de behoefte aan wijziging van de Hogeschoolgids inzake fraude en plagiaat is er een werkgroep "plagiaat" aangesteld. Het doel is om, in samenwerking met juridische zaken, te komen tot een werkbaar definitie van plagiaat in al haar verschijningsvormen en een bijbehorende sanctieladder.

Aanbeveling 6: *Kom tot een harmoniserende richtlijn inzake fraude en bijbehorende sancties en stem deze af met andere mogelijke gedragen en bijbehorende punitieve sancties. Niet alleen afstemming van sancties is raadzaam, ook van bevoegdheden als het gaat om een kwestie waarbij niet alleen het kennen en kunnen van een student moeilijk is te beoordelen maar ook het gedrag van de student in strijd is met gedragsregels. Tevens is een goede informatievoorziening ook van belang.*

8.5 Analyse kwantitatieve gegevens

Door elke EC is in een (samengesteld) factsheet een cijfermatig overzicht aangeleverd over een aantal vastgestelde onderwerpen. Het factsheet is opgenomen in de PVE-Teamsomgeving. Daarmee is uitvoering gegeven aan aanbeveling 18 (onderzoeksrapport 2019-2020): "Probeer v.w.b. het aantal vrijstellingen, verzoeken, klachten en CBE-zaken duidelijke afspraken te maken en aan te geven wat er precies geteld en vervolgens (in het Factsheets) ingevuld dient te worden. Vul de Factsheets in via een gedeeld document op de OneDrive HR-PVE" Komend studiejaar komen er duidelijke afspraken over deel één van deze aanbeveling. De kwantitatieve gegevens zijn door elke EC eveneens verwerkt in de daarvoor aangemerkte hoofdstukken in het format jaarverslag.

Geen aanbeveling.

9 BIJLAGEN:

Statusoverzicht aanbevelingen

Hieronder is schematisch weergegeven de status van de 43 aanbevelingen zoals overgenomen uit de Onderzoeksrapporten onderzoek jaarverslagen examencommissies over de studie jaren 2017-2018, 2018-2019 en 2019-2020 verantwoord.

De aanbevelingen uit beide onderzoeksrapporten dienen in samenhang te worden gezien.

Nr.	Aanbevelingen/acties Onderzoeksrapport Onderzoek jaarverslagen examencommissies 2017-2018	Wie	Status Gerealiseerd
1	Institutionaliseer het Platform Voorzitters Examencommissies en ken bezetting (1fte) toe.	Project	Gerealiseerd December 2020 Opgenomen in Regels & Richtlijnen i.o.m. extern deskundige
1a	Maak een activiteitenplan voor het Platformvoorzitters Examencommissies, waarin specifieke scholings-, themabijeenkomsten e.d. zijn opgenomen.	PVE	Gerealiseerd Vast jaarlijks onderdeel PVE
2	Benoem de leden/voorzitters van de examencommissies in 'startbijeenkomst' en neem dit op in de standaardprocedure/werkwijze.	Project	Gerealiseerd Vast jaarlijks onderdeel PVE Procedure geëvalueerd
2a	Tref de noodzakelijke voorbereidingen voor de gezamenlijke benoemingsbijeenkomst voor de leden van de EC's voor studiejaar 2019-2020.	Project	Gerealiseerd Vast jaarlijks onderdeel PVE
3	Neem in iedere examencommissie het externe lid op en denk na over effectieve invulling.	Examenc.	Gerealiseerd Zie punt 16
4	Voer het besluit instituutsbrede examencommissies van 4 april 2018 uit.	Examenc.	Gerealiseerd
5	Regel periodiek contact in (minimaal 4 keer per jaar) tussen instituutsdirectie en examencommissie.	Examenc.	Gerealiseerd
6	Stel een HR-breed format voor het mandaat op met aanscherpte inhoud, inclusief afspraken over planning & controle gedurende het studiejaar.	Project	Gerealiseerd
8a	Communiceer richting de toetscommissie(s) en het opleidingsmanagement dat de communicatie over de bevindingen en noodzakelijke bijsturing het volgende pad volgen: toetscommissie --> examencommissies --> opleidingsmanagement.	Examenc.	Gerealiseerd
9	Regel periodiek contact in tussen examencommissie en toetscommissie inzake de uitvoering van het mandaat (planning & controle) en bezetting.	Examenc.	Gerealiseerd Opgenomen in PC-cyclus
12	Investeer in de deskundigheid van leden van de examencommissies, toetscommissies en examinatoren en maak de status inzichtelijk.	PVE	Gerealiseerd Vast jaarlijks onderdeel
13	Wijzig de procedure inzake opstellen jaarverslagen examencommissie	PVE	Gerealiseerd
13a	Verduidelijk het format en verminder het aantal te beschrijven onderwerpen tot het noodzakelijke. Vanuit het Platform Voorzitters EC's wordt contact gezocht betreffende het format met de compliance officer.	PVE	Gerealiseerd
13b	Laat de verschillende examencommissies elkaar tijdens het opstellen van de jaarverslagen van feedback voorzien (t.b.v. eenduidigheid en kwaliteit).	PVE	Gerealiseerd Vast onderdeel PVE + externe auditor
13c	Laat het CvB een persoonlijke, meer uitgebreide reactie geven op de afzonderlijke jaarverslagen.	Project	Gerealiseerd Vast jaarlijks onderdeel

		Wie	Status Lopend
6a	Vertaal het mandaat naar een concrete activiteitenplanning voor het betreffende studiejaar.	Examenc.	Onderdeel PC-cyclus
6b	Controleer periodiek gedurende het studiejaar of de toetscommissie de afgesproken activiteiten tijdig en correct heeft uitgevoerd.	Examenc.	Onderdeel PD-cyclus
6c	Leg de afspraken over de geplande activiteiten en de monitoring/controle vast en voeg deze aan het mandaat toe.	Examenc.	Onderdeel PD-cyclus
7	Maak duidelijk onderscheid tussen taken van opleidingsmanagement (zorgtaken) en examencommissies (borgingstaken).	Examenc.	Loopt nog. Realisatie 2021-2022 Zie punt 20
7a	Maak afspraken met het opleidingsmanagement over het onderscheid tussen zorgtaken en borgingstaken. Geef aan dat de toetscommissie voor de uitvoering van de borgingstaken fungeert als verlengstuk van de examencommissie.	Examenc.	Loopt nog. Realisatie 2021-2022 Zie punt 20
7b	Maak afspraken met de toetscommissie(s) over het onderscheid tussen zorgtaken en borgingstaken. Geef aan dat de toetscommissie(s) voor de uitvoering van de borgingstaken fungeert/fungeren als verlengstuk van de examencommissie. Markeer in het planningsoverzicht van de toetscommissie de borgingstaken.	Examenc.	Loopt nog. Realisatie voor 2021-2022 Zie punt 20
8	Laat examencommissie zelf naar aanleiding van bevindingen toetscommissie de noodzakelijke bijsturing aan het opleidingsmanagement kenbaar maken.	Examenc.	Loopt nog. Realisatie voor 2021-2022
10	Actualiseer en centreer alle hulpmiddelen op HINT die te maken hebben met toetskwaliteit.	Project	Loopt nog. Realisatie voor 2021-2022
11	Scherp het onderscheid aan tussen taken opleidingsmanagement en examencommissies wanneer het gaat om gerealiseerde leerresultaten (eindkwalificaties).	Project	Loopt nog. Realisatie voor 2021-2022 Zie punt 20
13d	Leg de verantwoordelijkheid voor de samenvatting & analyse van de jaarverslagen van de individuele examencommissies primair bij het Platform Voorzitters Examencommissies. Tevens worden best practices en verbetervoorstellen in het Platform Voorzitters EC's gedeeld. Gezien de overgangperiode wordt dit voor het komend studiejaar in nauwe samenwerking met de compliance officer opgepakt.	PVE	Vast onderdeel PVE + externe auditor
Nr.	Aanbevelingen/acties Onderzoeksrapport Onderzoek jaarverslagen examencommissies 2018-2019	Wie	Status Gerealiseerd
15	Handhaaf strikt de eis van zelfstandige leesbaarheid voor de jaarverslagen 2019-2020	PVE Examenc.	Gerealiseerd Vast jaarlijks onderdeel
24	Scherp het format voor het jaarverslag examencommissies aan op de PDCA-cyclus	Project	Gerealiseerd
25	Scherp het format voor het jaarverslag examencommissies aan op kwantitatieve gegevens	Project	Gerealiseerd
		Wie	Status Lopend
14	Laat het PVE zelf deze samenvatting & analyse naar aanleiding van de jaarverslagen examencommissies opstellen:	PVE Project	Vast onderdeel PVE + externe auditor
16	Vul de positie van het externe lid in met een lid van een examencommissie van de R6	PVE Examenc.	Afgesloten. Extern lid is breder gedefinieerd in benoemingsprocedure. Niet exclusief R6

17	Maak examencommissies bewust van escalatiemogelijkheid naar CvB (versterken escalatiecultuur):	PVE Project	Vast onderdeel PVE
18	Geef invulling aan de PC-cyclus Examencommissie-Toetscommissie <ul style="list-style-type: none"> - inhoud mandaten verschilt; - verschillen betreffen 'opzet' als werking mandaten; - vertaling mandaten naar activiteiten TC; - monitoring uitvoering activiteiten; - zichtbaar maken relatie geplande en uitgevoerde activiteiten; - gebruik mandaten 'tentamens' en 'examens' zijn soms hetzelfde 	PVE Examenc.	Loopt nog. Realisatie voor 2021-2022
19	Geef invulling aan de PC-cyclus Examencommissie-Opleidingsmanagement inzake bijsturing	PVE Examenc.	Loopt nog. Realisatie voor 2021-2022
20	Streef naar de invoering van 'zuivere' Toetsborgingscommissies' (enkel borgen dus!):	PVE Examenc.	Loopt nog. Realisatie voor 2021-2022
21	Verhoog de kwaliteit van functioneren toetscommissies <ul style="list-style-type: none"> - benoeming(svereisten) leden toetscommissie; - taken (kwaliteit tentamens óf ook afstudeerprogramma's); - linking-pin met examencommissie (voorzitter TC lid maken van EC). 	PVE Examenc.	Loopt nog. Realisatie voor 2021-2022
22	Laat examencommissie zelf de borgingstaken inzake gerealiseerde leerresultaten uitvoeren (dus niet mandateren!):	PVE Examenc.	Loopt nog. Realisatie voor 2021-2022
23	Vul de ambities voor externe validering in met gerichte acties	PVE Examenc.	Loopt nog. Realisatie voor 2021-2022
Nr.	Aanbevelingen/acties Onderzoeksrapport Onderzoek jaarverslagen examencommissies 2019-2020¹⁷	Wie	Status Gerealiseerd
26	1.Let erop dat bij het mandateren van taken aan de toetscommissie in het mandaat bewust wordt gekozen voor de frase 'het beoordelen van de kwaliteit van tentamens en examens' , óf 'het beoordelen van de kwaliteit van tentamens'		Gerealiseerd
27	2.De P&C-cyclus regelt de communicatie tussen examen- en toetscommissies, denk aan overleggen, op te stellen rapportages en de bespreking daarvan. Maak een handzaam format voor het invullen van deze P&C-cyclus en voeg deze bij het mandaat . Maak daarbij gebruik van de goede voorbeelden (zie tabel 2) en spreek af dat het format in het jaarverslag 2020-2021 wordt gebruikt.		Gerealiseerd bij herzien mandaat (vb. jaarplanner) (follow-up onderzoeksrapport 2020-2021)
29	4.Neem in het Jaarverslag Examencommissies een paragraaf op waarin gereflecteerd wordt op de uitvoering van de P&C-cyclus en zo nodig verbeteracties om het proces beter te laten lopen.		Gerealiseerd
30	5.Richt per instituut een register in waarin de adviezen en voorgestelde verbeteracties van de toetscommissie(s) en examencommissie opgenomen worden. Stel vast hoe het register gehanteerd wordt, waarbij het vooral draait om de vraag wie de opvolging van adviezen monitort.		Afgesloten. Bewust niet gekozen voor 1 centraal register, maar aanbeveling aangepast passend bij de individuele examencommissie.
35	10. Richt bij hoofdstuk 4 (format jaarverslagen examencommissies) een aparte paragraaf in waarin de examencommissie de kwalitatieve uitspraak over het niveau van de gerealiseerde leerresultaten voor elke afzonderlijke opleiding expliciet geeft.		Gerealiseerd

¹⁷ Zie bijlage b 'Verantwoordingsverslag aanbevelingen 2019-2020' voor nadere onderbouwing.

36	11. Bespreek met elkaar op welke wijze de examencommissies in hun jaarverslag hun oordeel over een opleiding moeten onderbouwen . Ontwikkel een format waarin de mate van detaillering van de onderbouwing helder wordt. Denk aan beschrijvingen welke activiteiten de toets- en examencommissies hebben uitgevoerd en welke de belangrijkste bevindingen, adviezen en verbetervoorstellen waren. Sluit aan bij de paragraaf met expliciete uitspraken (Zie aanbeveling 10).		Gerealiseerd (PVE-Handreiking)
41	16. Maak een activiteitenplan voor het Platformvoorzitters Examencommissies , waarin specifieke scholings-, themabijeenkomsten e.d. zijn opgenomen met betrekking tot (de borging van) nieuwe onderwijsactiviteiten, zoals flexibilisering en leeruitkomsten.		Gerealiseerd: zie jaarwerkplan PVE
42	17. De examencommissies dienen te borgen dat de getuigschriften valide zijn, door bijv. steekproefsgewijs te controleren of de gegevens kloppen van het getuigschrift cf. art. 7.11 WHW. Het is aan te bevelen om meer inzicht te bieden vanuit centrale afdelingen in de procedurele eisen rondom diplomering om de borgingstaak van het examen als examencommissie nog beter te kunnen uitvoeren . Tevens is het aan te bevelen om het format jaarverslagen aan te passen, specifiek de paragraaf 'Getuigschriften'. Een suggestie is om hier 'Proces Diplomeren' van te maken en eventueel aan te vullen met 'Examens'. Dit biedt een passende plek aan om te beschrijven hoe de examencommissie overtuigd is dat het 'geheel der dingen, bijv. toetsplannen, toetsprogramma's en toetsbeleid, een logische en samenhangend programma is met relevante (opleidings)criteria. Kortom, vertegenwoordigt het getuigschrift het bewijs van de kennis, inzicht en vaardigheden dat de opleiding van de student vraagt?		Gerealiseerd
		Wie	Status Lopend
28	3. Stel gezamenlijk een concrete activiteitenplanning voor de toetscommissie(s) op. De examencommissies moeten de voortgang van de uitvoering van de activiteitenplanning actief, kort cyclisch monitoren. Neem deze monitormomenten op in de P&C-cyclus.		Kwartaal overleggen EC-TC vastleggen voor een geheel studiejaar in jaarplanner (follow-up onderzoeksrapport 2020-2021)
31	6. Versterk verder de PDCA-cyclus Examencommissie – Opleidingsmanagement . Dat betekent dat de examencommissie de aanbevelingen van examen- en toetscommissie(s) op basis van een kwartaalrapportages met het opleidingsmanagement bespreekt én dat in dat kwartaaloverleg het opleidingsmanagement rapporteert wat de vorderingen zijn bij de implementatie van de aanbevelingen.		Kwartaal overleggen EC-MT vastleggen voor een geheel studiejaar in jaarplanner (follow-up onderzoeksrapport 2020-2021)
32	7. Laat een toetscommissie die in opdracht van een examencommissie werkt, geen zorgende taken uitvoeren in opdracht van het opleidingsmanagement . De examencommissies moeten hun wettelijke taak kunnen uitvoeren en dat betekent dat hun 'hulptroepen' de activiteitenplanning die zij met de examencommissie overeen zijn gekomen, geheel moeten kunnen uitvoeren. Deze constellatie garandeert ook dat toetscommissies geheel onafhankelijk kunnen functioneren.		Loopt nog. Thema Toets(borgings)commissies 2020-2021 en 2021-2022 (follow-up onderzoeksrapport 2020-2021)
33	8. Identificeer als examencommissie op basis van een nauwkeurige inventarisatie waar de problemen bij toetscommissies precies liggen . Ga ook in op de vraag of er voldoende kennis en ervaring aanwezig is in de toetscommissies. Orden de uitkomsten naar		Zie nr. 32 (hangt met elkaar samen): Thema Toets(borgings)commissies 2020-2021 en 2021-2022

	onderscheiden probleemgebieden en werk daarbij passende oplossingsstrategieën uit.		(follow-up onderzoeksrapport 2020-2021)
34	9. Bespreek in het PVE wat door het PVE als wenselijke taakverdeling wordt gezien. Neem daarin mee de kritische kanttekeningen die de Inspectie van het Onderwijs maakt bij het mandateren van borgingstaken inzake gerealiseerde leerresultaten . Neem daarbij ook de overwegingen mee van zowel examencommissies die alles mandateren als die van de examencommissies die het bij uitstek een taak van de examencommissies zelf vinden. Neem ook de constructie van de linking-pin mee in de overwegingen.		Loopt nog. Thema borging (en verdere inrichting en takenverdeling TC) 2021-2022 ingepland
37	12. Vul de ambities voor externe validering in met gerichte acties om toegevoegde waarde te creëren (ontwikkeling kwaliteitseisen externe examinatoren, screening beoordelingsformulieren etc.). Bijvoorbeeld door good practices uit te wisselen en examencommissies en managers te stimuleren om beide vormen van externe validering, dus de beoordeling van het afstuderen zélf als de beoordeling van afstudeerwerk achteraf, (nog intensiever) te gaan gebruiken in de opleidingen. Daarbij zou de focus moeten liggen op de kwaliteit van de inhoud van het afstuderen; dat vraagt dan natuurlijk inhoudelijke expertise. Het toepassen van verschillende vormen van externe validering dient plaats te vinden binnen het normale onderwijsproces en dus aangestuurd te worden door het management. Examencommissies kunnen vanuit hun borgende taak hierin een rol vervullen. Centrale sturing via het PVE en de 'R6' kan hier hulp bieden		Loopt nog. Thema Externe validering 2021-2022 + R6
38	13. onderzoek als PVE de noodzaak van deelvrijstellingen o.b.v. de onderwijsvernieuwingen en ga hierover in gesprek met het instellingsbestuur.		Loopt nog. Via CcS-JZ + thematische bijeenkomst flexibilisering in het onderwijs 2022-2023
39	14. blijvende evaluatie van de gewijzigde vormen (met name digitale toetsing online op afstand) blijft van belang (zie hiervoor ook aanbeveling 15). In samenhang met de groeiende behoefte aan deskundigheidsbevordering in het belang van vernieuwende vormen van beoordelen is het aan te bevelen om op dit punt scholing aan te bieden, bijvoorbeeld door middel van thematische trainingen, afstemming met centrale afdelingen om richtlijnen te bespreken om ervoor te zorgen dat er harmoniserend wordt opgetreden. Centrale sturing en zorgvuldige afstemming vanuit PVE kan deze kruisbestuiving en harmonisering bevorderen en zo ook steeds meer consensus bij examencommissies te doen ontstaan over vakinhoudelijke deskundigheid, toetsdeskundigheid, kennis van regelgeving, jurisprudentie, positionering en verhoudingen met andere commissies (bijv. toets- en opleidingscommissies).		Lopend: Webinars + thematische bijeenkomsten (follow-up onderzoeksrapport 2020-2021)
40	15. Onderzoek wat de kwaliteit was van de alternatieve online toetsen, analyseer de uitkomsten en kom tot inzichten die de kwaliteit van het online toetsen in de toekomst kunnen verhogen.		Lopend (zie jaarverslagen) (follow-up onderzoeksrapport 2020-2021)
43	18. Probeer v.w.b. het aantal vrijstellingen, verzoeken, klachten en CBE-zaken duidelijke afspraken te maken en aan te geven wat er precies geteld en vervolgens (in het Factsheets) ingevuld dient te worden . Vul de Factsheets in via een gedeeld document op de OneDrive HR-PVE.		Loopt nog. Gedeeld factsheet gerealiseerd (chat Teams); nog geen nadere afspraken gemaakt over wat, hoe geteld dient te worden.

DEFINITIEF